БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 217 (1221)
1 НОЯБРЬ ШАНБА 1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Пахтакор ўртоқлар! Ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам пахта тайёрлаш суръатини бўшаштирмайлик, ҳамма сушилкаларни тўла ишга солиб, давлатга пахта топшириш юзасидан берилган кундалик топшириқни ошириб бажарайлик!

ПАХТА НОБУДГАРЧИЛИГИГА ҚАРШИ КУРАШ— ҲАММАМИЗНИНГ МУҚАДДАС БУРЧИМИЗДИР!

Бир грамм ҳам пахтани нобуд қилмайлик

Пахта йиғим-теримининг энг сўнгги, якунловчи даври бошланди. Октябрь тугаб, ноябрь ойига қадам қўйдик. Областимиз пахтакорлари 31 октябргача давлатга 250 минг тоннадан ортиқ «оқ олтин» топширдилар. Давондан ошдик, план 54,96 процент бажарилди. Бироқ, ҳали елкамиздаги юк оғир. Давлат планини адо этиш учун яна 200 минг тонна, мажбуриятни бажариш учун 250 минг тонна пахта териб топширишимиз керак. Ана шундай ҳосил даламизда борми? Бор! Колхоз ва совхозларнинг пахта далаларини бамисоли кон десак бўлади. Халқимизнинг қимматли бойлиги бўлган «оқ олтин» дурдоналарини сира нобуд қилмай тезроқ йиғиб-териб олсак Кремлда берган ваъдамизнинг устидан албатта чиқамиз, мажбуриятни сўзсиз бажарамиз.

Пахта ҳосилининг ярмиси ҳали далада ётибди. Мамлакатга бундан кейин берадиган пахтамиз ҳар бир туп ғўзадан, чаноқлардан териб олинади. Граммлардан килограммлар, килогрммлардан центнерлар ва центнерлардан тонналар ҳосил қиламиз, тоғ-тоғ пахта ғарамларини вужудга келтирамиз. «Тома-тома кўл бўлур» деб шуни айтадилар-да. Демак, мажбуриятимизнинг бажарилишини, тонналарнинг тақдирини граммлар ҳал қилади. Биз граммларни жам қилиб бутун мамлакатни кийинтирамиз, саноатимизни хомашё билан таъминлаймиз, чет эллик дўстларимизга «оқ олтин» толалари етказиб берамиз.

Граммларнинг қадрига етмаган деҳқон, у деҳқон эмас. Биз учун пахтанинг ҳар бир грамми азиздир, унинг ҳар бир чаноғидаги «оқ олтин» умумхалқ хазинасининг дурдонаси, халқимиз фидокорона меҳнатининг натижасидир. Шунинг учун ҳар бир грамм пахтани нобуд қилмасдан, уни муқаддас билиб давлатга топшириш — сиёсий-хўжалик аҳамиятига эга бўлган муҳим вазифа, ҳаммамизнинг ватанпарварлик бурчимиздир.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг X пленуми ва Тошкент область партия комитетининг V пленуми пахта нобудгарчилигига қарши кураш қониқарсиз ташкил қилинганлигини, бунинг натижасида пахта теришга киришилган кундан бошлаб чаноқларда кўп пахта қолиб кетаётганлигини, қатор ораларида ва хирмонларда, пахта майдонига туташ жойларда ва кўчаларда пахта нобуд бўлаётганлигини, ғўза шохларини синдиришга, кўк кўсакларни оёқ ости қилишга ва ҳатто чорва молларининг ғўзаларни пайхон қилишига йўл қўйилаётганлигини алоҳида қайд қилиб ўтган эдилар. Бироқ шундай бўлса ҳам айрим маҳаллий партия, совет, комсомол ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари пахтани нобуд қилишга йўл қўймаслик учун қатъий чоралар кўрмаётирлар. Пахтанинг салгина нобуд бўлишига йўл қўйишнинг ўзи ҳам социалистик мажбуриятнинг бажарилишини жиддий равишда қийинлаштириб юбориши мумкинлигини эсларидан чиқариб қўймоқдалар.

Областимизнинг бир қатор районларида кенг жамоатчилик пахта нобудгарчилигига қарши курашга актив жалб этилмаганлиги, теримчиларнинг иши устидан жиддий контроль ўрнатилмаганлиги натижасида ҳосилнинг бир қисми нобуд қилинаётганлиги ҳақида сигналлар бор.

Мирзачўл районидаги «Октябрь» колхозининг Жўрабек Ҳасанов бошлиқ бригадасида 28 гектар ернинг эгатларига кўплаб пахта тўкилганлиги, чаноқларда қолиб кетганлиги, ҳар беш гектар ерда 30-40 килограммдан пахта нобуд қилинганлиги аниқланган. Бўка районидаги «Ленинобод» колхозида чўпон Тожибой Ўрозов томонидан назоратсиз қолдирилган 447 бош қўй ва эчки колхознинг 8-бригадасида 4,34 гектар ердаги пахтани пайхон қилган.

Сирдарё, Оржоникидзе, Пискент, Чиноз, Ўртасарой, Октябрь ва Гулистон районларидаги кўпгина колхозларда ҳам чаноқларда пахта қолдириб кетилмоқда, пахтани териш ва ташиш процессида нобудгарчиликка йўл қўйилмоқда. Сирдарё районининг пахта пунктларига олиб борадиган йўлларда тўкилиб ётган оппоқ пахталарни кўриш мумкин, бироқ оёқ ости қилинаётган бу пахталарни териб олишга кўпинча одам қўйилмайди.

Нобудгарчилик фақат пахтани ерга тўкиб кетиш билангина чекланмайди, уни сортларга ажратмай, пала-партиш ва хас-чўпларга аралаштириб териш ҳам — ўзбек халқининг миллий ифтихори ва қимматли бойлиги бўлган пахтани нобуд қилиш демакдир. Мана буларнинг ҳаммаси давлатга катта зарар етказади, колхоз ва совхозларнинг даромадларини камайтириб юборади.

Ўтган йили кўпгина районларда, колхоз ва совхозларда пахтани териш, қабул қилиш ва сақлашда унинг сифатига риоя қилиш тўғрисидаги талабларнинг қўпол равишда бузилишига йўл қўйилган, бунинг натижасида давлатга, колхоз ва совхозларга катта зарар етказилган эди. Бу йил бултурги хатолар мутлақо такрорланмаслиги, колхозлар ва совхозлар даромадини оширишнинг муҳим манбаи бўлган пахтани хилларга ажратиб, тоза ва сифатли териш масаласига жиддий эътибор берилиши керак. Шундай қилайликки, пахта тайёрлаш суръатини кучайтириш билан бир қаторда унинг хиллаб терилиши ва давлатга юқори сифатли пахта топширилишини таъминлайлик, пахта сортининг бузилишига асло йўл қўймайлик!

Пахта нобудгарчилигига қарши кураш — бутун жамоатчиликнинг муқаддас бурчидир, социалистик мажбуриятимизни муваффақиятли бажаришнинг ҳал қилувчи шартларидан биридир. Пахтани териш ва тайёрлашни ҳосилнинг нобуд бўлишига йўл қўймайдиган қилиб ташкил этиш керак. Ҳар бир теримчининг пахтани қандай тераётганлигини назорат қилиб бориш, бригада бошлиқлари ва табелчиларнинг бу соҳадаги роли ҳамда масъулиятини ҳар қачонгидан ҳам ошириш керак. Улар пахта даласида, хирмон атрофларида, ўру-қир ва кўчакўйларда бир грамм ҳам пахтанинг нобуд бўлишига йўл қўймасликлари, нобудгарчиликка йўл қўяётган кишиларни қаттиқ жазолашлари керак. Давлат ва халқ манфаатлари ана шуни талаб қилади.

Бундан кейин очиқ ҳавога умид боғлаш қийин. Ерга тўкилган пахта дарҳол териб олинмаса ёғингарчилик бошланганидан кейин лойқорга қорилиб нобуд бўлиши мумкин. Ўз меҳнатининг меваси бўлган «оқ олтин» дурдоналарини кўз қорачўғидай сақлаб, сира нобуд қилмай давлат омборларига топшириш — ҳар бир теримчи, механик-ҳайдовчи, ҳар бир шофер ва аравакаш, пахта қопловчи ва тарозибон, ҳар бир бригада бошлиғи ва табелчининг жонажон иши ва шарафли бурчидир.

Пахтакор ва механизатор ўртоқлар, шаҳардан пахта теримига чиққан биродарлар! Катта йўллар, майдонлар, ўват ва қатор ораларига тўкилган пахтани териб олингиз, «оқ олтин»имизнинг бир грамми ҳам исроф бўлиб ерда қолишига йўл қўймангиз, чаноқларда бир чигит ҳам пахта қолдирмангиз ва пахтанинг сортини бузмангиз, белгиланган нормани ошириб бажарингиз. Бу билан сиз ўзбек халқининг 3 миллион тонна пахта учун олиб бораётган қаҳрамонона курашига ўз ҳиссангизни қўшган бўласиз.

Тошкент шаҳридаги олий ва махсус ўрта ўқув юртларининг барча студентлари, ўқувчилари хамда ўқитувчиларига

ОЧИҚ ХАТ

Қадрдон ўртоқлар!

Шодиёна кун умумхалқ байрами — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 41 йиллиги яқинлашиб келмоқда.

Бу тарихий кун совет кишиларининг сиёсий ва меҳнат активлиги ғоят ошган бир шароитда нишонланади. Халқимиз Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXI съезди шарафига социалистик мусобақани кенг кўламда авж олдириб, халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантиришда янгидан-янги ютуқларни қўлга киритмоқдалар.

Ватанимизнинг ҳамма бурчакларидан меҳнат ғалабалари тўғрисида қувончли хабарлар келиб турибди. Районлар, областлар, ўлка ҳамда иттифоқчи республикалар, шу жумладан қўш орденли Ўзбекистон меҳнаткашлари саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳамда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан белгиланган план ва социалистик мажбуриятларини муддатидан илгари бажараётганликлари тўғрисида рапорт бермоқдалар.

Пахта—ўзбек халқининг олтин бойлиги ва миллий ифтихоридир. Ҳозирги пайтда далалардаги мўл ҳосилни сира нобуд қилмай тез суръатлар билан йиғиб-териб олиш, колхоз, совхозлар, районлар ва областимиз бўйича пахта тайёрлаш юзасидан белгиланган план ҳамда социалистик мажбуриятнинг бажарилишига эришишдан кўра ҳам муҳимроқ ва масъулиятлироқ вазифа йўқ.

Бу муҳим давлат ва сиёсий аҳамиятга эга бўлган вазифани бажаришда республикамиз пахтакорлари билан бир қаторда шаҳарларнинг меҳнаткашлари, қишлоқ аҳолилари, олий ва махсус ўрта ўқув юртларининг студентлари ва ўқувчилари ҳам актив иштирок этмоқдалар. Улар республикамиз пахтакорларининг 3 миллион тонна «оқ олтин» тайёрлаш юзасидан олиб бораётган умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Буни улар ўзларининг Ватан, халқ, партия олдидаги ватанпарварлик бурчлари, деб биладилар.

Тошкентдаги молия-иқтисод институтининг студентлари, ўқитувчилари, ишчи ва хизматчилари ҳам Оққўрғон райони пахтакорларига мўл ҳосилни йиғиб-териб олишда катта ёрдам бермоқдалар. Институтимиз коллективи мавсумда 1000 тонна пахта териб беришга аҳд қилган. Ҳозирга қадар 600 тонна пахта тердик. Октябрь ойининг кейинги кунларида ҳар бир теримчининг кундалик терган пахтаси ўртача 75-80 килограммни ташкил этди. Планлаштириш факультетининг 90 дан ортиқ студенти эса ўрта ҳисобда кунига 80-90 килограммдан пахта теришди.

Студентлардан Мешчеряков, Абдулатипов. Бобоёров ва бошқа жуда кўп ўртоқлар йиғим-теримда айниқса юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Буларнинг ҳар бири ҳозирга қадар 2 тонна ва ундан ошириб пахта теришди.

Биз иш кунидан унумли фойдаланиш, меҳнатни тўғри ташкил қилиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, коллективимизнинг барча аъзосини теримга жалб этиш йўли билан 7 ноябрь кунига қадар олган мажбуриятимизни бажариб, 1000 тонна пахта териш, мавсум охирига қадар эса қўшимча равишда яна 300 тонна пахта териб бериш учун барча зарур чораларни амалга оширмоқдамиз.

Биз олий ва махсус ўрта ўқув юртларининг колхоз ва совхозларда пахта тераётган коллективларини, йиғим-теримга барча студентлар, ўқувчилар ва ўқитувчиларни жалб қилиб, юксак жавобгарлик ҳисси билан меҳнат қилишга, байрам кунларини ҳам колхозчилар, совхоз ишчилари, қишлоқ аҳолилари билан биргаликда далада ўтказишга, шу йўл билан олий ўқув юртлари, техникумлар ва мактаблар томонидан олинган мажбуриятнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашга чақирамиз.

Бу — Улуғ Октябрнинг 41 йиллигини ва Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXI съездини муносиб нишонлашда она-Ватанга бизнинг энг яхши совғамиз бўлади.

(Бу хат институт коллективининг умумий йиғилишида қабул қилинган).

Тошкент молия-иқтисод институти студентлари ва ўқитувчилари номидан:

М. М. ҚОРИЕВ,
институт директори.
С. Г. КОШЕЛЬ,
партия ташкилотининг секретари.
Н. С. СОАТОВ,
комсомол ташкилотининг секретари.

Терим суръатини янада ошириш мумкин

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози далаларида бу йил ҳосил мўл бўлди. Дастлабки кунларда совхозда йиғим-терим ишлари бирмунча суст ташкил этилган эди. Лекин район партия комитети, совхоз дирекцияси ва партия ташкилоти томонидан бир қанча тадбирлар белгиланиб, амалга оширилгач суръатга-суръат қўшилиб, кўп пахта терила бошланди. Каноп-жут экувчи колхозлар ва бошқа ташкилотлардан 500 дан ортиқ киши шу совхозга пахта теришга юборилди. 50 дан ортиқ пахта териш машиналари ишга туширилди.

Совхоз коллективи ишчи кучлари, техникадан мумкин қадар унумли фойдаланиб, кундан-кунга давлатга кўп пахта топширмоқда. Ҳозир кунига йиллик планнинг 2-2,5 проценти миқдорида пахта тайёрланаётир.

Совхознинг ўртоқ М. Динаев бошлиқ 2-бўлим ишчилари ўзаро социалистик мусобақада олдинда бормоқдалар. Бу бўлимда шу кеча-кундузда 8 та пахта териш машинаси ишлаб турибди. Механик-ҳайдовчиларнинг деярли барчаси кундалик нормаларини ортиғи билан бажармоқдалар. Фикрит Мазин, Халил Дегирмачи каби ўртоқлар СХМ-48М маркали машинада ишлаб, теримда яхши натижаларга эришмоқдалар. Бу илғор механик-ҳайдовчилар 20 иш кунида 33-34 тоннадан пахта теришди.

Бўлимда кўп минг килограммчилар ҳаракати кучайтириб юборилган. Майрам Кўчиева, Алима Қароходи, Шамсия Турдиева, Ҳиристо Марчан каби ўртоқлар кунига 170-180 килограммдан пахта тераётирлар.

Бу бўлим суръатга-суръат қўшиб ишлаганлиги учун совхознинг кўчма Қизил байроғини олишга муяссар бўлди.

Бироқ совхознинг ҳамма бўлимларида ҳам терим ишлари ана шундай уюшқоқлик билан олиб борилмаётир. Я. Д. Югай, Муҳаммадиев ўртоқлар бошлиқ 1 ва 3-бўлимларда пахта териш ва тайёрлаш ишлари талабга жавоб бермайди. Барча имкониятлар бор бўлишига қарамаслан кундалик график бажарилмаётир. Масалан, биринчи бўлимни олиб кўрайлик. Бу бўлимда 17 та пахта териш машинаси бор. Лекин шундан фақат 8 тасигина ишлатилмоқда. Машиналарнинг иш унуми ҳам жуда паст. Бундан ташқари бўлимда меҳнатга яроқли барча ишчи кучлари теримга сафарбар қилинмаган. Теримда қатнашаётганларнинг кўпчилиги кундалик нормасини бажариш учун курашмайди. Бўлимда меҳнат интизоми жуда бўшашиб кетган. Масалан, ўтган якшанба кунларидан бирида ўртоқ Қирғизбоев бошлиқ бригадада 25 ишчининг бирортаси ҳам теримга чиқмай, ўз шахсий иши билан шуғулланган. Шу куни бригадирнинг ўзи ҳам далага чиқмаган.

Юқоридаги камчиликлар бўлимнинг бошқа бригадаларида ҳам тез-тез рўй бериб турмоқда. Шу туфайли бу ерда йиғим-терим ишлари пайсалга солиниб, бўлим энг охирги ўринда судралиб бормоқда.

Совхоз бу йил мамлакатга 12 минг тонна пахта етказиб бериши керак. Далаларда ҳосил мўл. Агар барча бўлимларда ҳам иш уюшқоқлик билан ташкил этилса, илғор теримчилар, механик-ҳайдовчиларнинг тажрибаси кенг оммалаштирилиб, суръатни кучайтириш учун зарур тадбирлар амалга оширилса, совхоз коллективи албатта ўз мажбуриятини шараф билан бажаради.

Ҳозирги куннинг ҳар бир соати, ҳар минути ғанимат. Ёз бўйи фидокорона меҳнат қилиб етиштирилган ҳосилнинг сира нобуд қилинмай, ўз вақтида териб олиниши учун курашиш керак. Совхоз дирекцияси ва партия ташкилоти юқоридаги камчиликларни тез кун ичида тугатиб, пахта териш ва тайёрлаш ишларини янада яхши йўлга қўйиш учун зарур тадбирларни амалга ошириши лозим

А. НАБИХЎЖАЕВ.

Эйбов Ҳабиб Сирдарё районидаги Ленин номли колхознинг илғор шоферларидан ҳисобланади. У шу кунларда ғайрат билан ишлаб ўз машинаси билан кунига пунктга 15 тонна пахта ташимоқда. Суратда: (доирада) ўртоқ Эйбов Ҳабиб.

В. Салов фотоси.

Қўшимча мажбурият ҳам албатта бажарилади

Бўстонлиқ районидаги «Қизил ту» колхози аъзолари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар.

Колхознинг ўртоқ Аҳмад Аҳатов бошлиқ бригадасида кунига йиллик планнинг 5-7 проценти миқдорида пахта терилиб давлатга топширилмоқда. Шу туфайли бригада аъзолари 28 октябргача 82 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 21 центнердан ҳосил олиб, йиллик планни 110 процент қилиб бажардилар.

Бригаданинг ўртоқ Қолмон Маметов, Султон Қулмонов бошлиқ звеноларида ҳар гектар ердан 30 центнердан ҳосил олиниб, йиллик план 140 процентдан адо этилди.

Бригада аъзолари мавжуд ички имкониятларини ҳисобга олиб, яна ҳар гектар ердан 19 центнердан ҳосил йиғиб олишга аҳд қилдилар.

Колхознинг ўртоқ Бодамбой Тўхтағонов бошлиқ бригадаси аъзолари ҳам пахта ҳосилини жадал йиғиб-териб олишда зўр ғайрат кўрсатмоқдалар.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ.

ҲУРМАТ ТАХТАСИ

Пахта тайёрлаш юзасидан давлат планларини бажарганликлари учун қуйидагилар область **Ҳурмат тахтасига** ёзиладилар.

Звено, бригадалар ва совхозларнинг бўлимлари	Планнинг бажарилиши	Қўшимча олган мажбурияти (тонна ҳисобида)
БЎКА РАЙОНИ		
1. 6-«Кўкорол» совхозининг ўртоқ **Сафарматов** бошлиқ 2-бўлими	100	720
2. Ильич номли колхознинг ўртоқ **Ю. Хатбоев** бошлиқ бригадаси	124,0	75
3. Ильич номли колхознинг ўртоқ **Х. Эгамбердиев** бошлиқ бригадаси	124,2	58
4. Вильямс номли колхознинг ўртоқ **И. Соатов** бошлиқ бригадаси	144,0	49
5. «Коммунизм» колхозининг ўртоқ **А. Раззоқов** бошлиқ бригадаси	119,5	80
ПИСКЕНТ РАЙОНИ		
1. Хрушчев номли колхознинг ўртоқ **Х. Кутусов** бошлиқ бригадаси	107,2	21
2. Тельман номли колхознинг ўртоқ **И. Тожимуродов** бошлиқ бригадаси	108,3	20
3. Сталин номли колхознинг ўртоқ **Б. Рустамов** бошлиқ бригадаси	104,6	23
4. «Пискент» совхози 8-бўлимининг ўртоқ **Ё. Рўзибоев** бошлиқ бригадаси	100,0	50
ГУЛИСТОН РАЙОНИ		
1. К. Маркс номли колхознинг ўртоқ **Ли Сем** бошлиқ бригадаси	120,0	81
2. Ленин номли колхознинг ўртоқ **М. Тўраев** бошлиқ бригадаси	102,0	51
3. Ленин номли колхознинг ўртоқ **Д. Турсунматов** бошлиқ бригадаси	102,5	60
БОЁВУТ РАЙОНИ		
1. «Фарҳод» совхози 2-бўлимининг ўртоқ **Х. Отабоев** бошлиқ бригадаси	101	50
2. «Фарҳод» совхози 2-бўлимининг ўртоқ **Салимов** бошлиқ бригадаси	100	24
3. «Коммунизм» колхозининг ўртоқ **Ф. Зуяров** бошлиқ бригадаси	108	130
4. «Коммунизм» колхозининг ўртоқ **Ф. Шукуралиев** бошлиқ бригадаси	104	40
5. «Коммунизм» колхозининг ўртоқ **Е. Донаев** бошлиқ бригадаси	114	40
ЎРТА ЧИРЧИҚ РАЙОНИ		
1. «XX партсъезд» колхозининг ўртоқ **А. Каримов** бошлиқ бригадаси	108,0	37
ЧИНОЗ РАЙОНИ		
1. 4-наслчилик совхозининг ўртоқ **Сарсанбоев** бошлиқ бригадаси	107,0	40

Область районларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1958 йил 31 октябргача бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш	Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш
Бўстонлиқ	68,90	3,05	Мирзачўл	54,18	2,00
Қуйи Чирчиқ	62,88	3,01	Ўрта Чирчиқ	52,02	2,31
Боёвут	62,87	2,06	Ўртасарой	52,02	2,13
Пискент	61,96	2,70	Чиноз	51,38	2,15
Бекобод	60,26	2,08	Октябрь	50,41	2,36
Бўка	60,14	2,14	Сирдарё	50,00	1,61
Оққўрғон	57,13	2,11	Оржоникидзе	49,47	2,44
Верхне-волинск	56,47	1,85	Янгийўл	44,34	1,64
Гулистон	54,63	1,93	Оҳангарон	31,74	1,50
Юқори Чирчиқ	54,34	2,49	Калинин	26,12	1,45

Область совхозларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1958 йил 31 октябргача бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Совхозлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш	Совхозлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш
6-«Кўкорол»	103,15	1,95	«Гулистон»	55,14	1,78
Вревский	91,33	2,66	«Дружба»	54,69	1,11
«Социализм»	70,16	1,64	«Чаноқ»	54,67	1,89
«Пискент»	66,32	2,70	4-«Боёвут»	54,64	1,83
«Мирзачўл»	66,26	1,40	«ЎзССР беш йиллиги»	53,18	2,58
1-«Далварзин»	64,02	1,94	«Малик»	41,72	1,72
2-«Далварзин»	60,49	2,03	Тошкент наслчилик совхози	39,41	2,16
«Фарҳод»	60,42	1,14	Бушуев номли	37,33	1,40
3-«Боёвут»	59,65	2,50	1-«Оҳангарон»	34,33	2,0
1-«Боёвут»	59,46	1,89	2-«Оҳангарон»	26,23	0,82
«Оққўрғон»	58,08	2,30			
Киров номли	55,68	2,28			

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

Ғаллани алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш учун тиркама дон комбайнларини ўзиюрар комбайнларга айлантириш тўғрисида

Дон экинларини алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш усули кейинги йилларда Совет Иттифоқининг ҳамма зоналарида ва айниқса Сибирь, Қозоғистон, Урал, Поволжье, Шимолий Кавказ, Украина ва марказий қоратупроқ областларининг асосий ғаллакор районларида жуда кенг қўлланилмоқда.

Ўзиюрар комбайн ғаллани алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш вақтида ўриб қўйилган ғаллани йиғиштириб олиш учун энг қулай машина эканлигини тажриба кўрсатди. Ўзиюрар комбайнларда ишлаган вақтда механизаторларнинг меҳнат унумдорлиги тиркама комбайнларда ишлаганлигига нисбатан анча ошади, ёнилғи камроқ сарфланади, йиғиб олинган доннинг таннархи камаяди.

Бундан ташқари, дон экинлари ўрим-йиғимида тиркама комбайнларда ишлаш учун йил сайин жуда кўп кучли ўрмаловчи тракторлар банд қилинмоқда. Паст бўйли ғалла экинларини алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш вақтида бу тракторларнинг, шунингдек, тиркама комбайнлар двигателларининг ҳам қувватидан кўпинча тўла равишда фойдаланилмайди. Шу билан бир вақтда кўпгина колхоз ва совхозларда тракторлар етишмаганлиги сабабли, кузги шудгор ва қора шудгор сингари мўл ҳосил олиш учун муҳим бўлган ишлар кечиктирилади.

Ғалла ўрим-йиғимида тиркама комбайнлардан янада самарали фойдаланиш ҳамда тракторларни кузги шудгор ва қора шудгор ишлари учун бўшатиб бериш мақсадида, мазкур комбайнларни ўзиюрар комбайнларга айлантириш таклифлари айтилган эди. Ҳозирги вақтида Саратов областининг механизаторлари С-6 тиркама комбайнларининг тажриба нусхаларини ўзиюрар комбайнларга айлантирдилар. Бу комбайнларнинг иши уларни шу хилда қайта ускуналашнинг мақсадга мувофиқ эканлигини тасдиқлайди.

КПСС Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети қарор қилдилар:

1. Ғаллани алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш вақтида фойдаланиш учун тиркама дон комбайнларини ўзиюрар комбайнларга айлантиришни ташкил қилиш соҳасида КПСС Саратов область комитетининг қилган иши маъқуллансин. Колхоз ва совхозларга комбайнларни қайта ускуналаш вақтида хедерларни қисқартиришдан тийилиш тавсия этилсин, токи улардан лафетли жаткалар, молотилкалардан эса, ўзиюрар подборщиклар ясалсин.

2. Тиркама комбайнларни ўзиюрар комбайнларга айлантириш учун зарур бўлган узелларнинг энг рационал конструкциясини яратиш мақсадида СССР Қишлоқ хўжалик министрлигига бу мосламанинг энг яхши конструкцияси учун конкурс эълон қилиш, авторлар учун рағбатлантирувчи тегишли мукофотлар белгилаш топширилсин. Конкурс муддати бир ойдан ортиқ бўлмасин.

3. СССР Госплани СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги билан биргаликда иттифоқчи республикалар Министрлар Советлари билан келишиб, тиркама комбайнларни ўзиюрар комбайнларга айлантириш учун зарур бўлган узеллар ва деталлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш ҳамда колхоз ва совхозларда комбайнларни қайта ускуналаш ишларини ташкил этиш тўғрисида таклиф ишлаб чиқиб, уни 1958 йил 20 декабргача КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советига тақдим этсин.

СССР Қишлоқ хўжалик министрлигида

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1958 йил 23 октябрь қарорига мувофиқ, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги **тиркама комбайнларни ўзиюрар комбайнларга айлантириш учун зарур бўлган узелларнинг энг яхши конструкциясини ишлаб чиқиш учун очиқ конкурс эълон қилди.**

Конкурсдан мақсад — «С-6» ва «РСМ-8» тиркама комбайнларини ўзиюрар комбайнларга айлантириш учун зарур бўлган узелларнинг энг яхши конструкциясини яратишга колхозчиларнинг, қишлоқ хўжалик ва саноат ходимларининг ижодий ташаббусини жалб этишдан иборатдир.

Конкурсда РТС, совхоз, колхоз ва саноат корхоналари, заводлардаги конструкторлик бюролари ва илмий текшириш ташкилотлари, шунингдек, айрим кишилар иштирок эта олади.

Конкурс шартларида қуйидаги техника талаблари кўзда тутилган:

1. Узеллар ва деталларнинг конструкцияси ўзиюрар комбайнларга айлантирилган «С-6» ва «РСМ-8» комбайнларининг дон экинларини алоҳида ўриш ва алоҳида йиғиштириш усулини қўлланганда ўриб қўйилган ғаллани йиғиштириш ва янчишда пухта ишлашини таъминлаши лозим.

2. Мосламалар ўз тузилиши жиҳатидан мумкин қадар содда бўлиши ва уларни тайёрлаш учун метал ва пул маблағларининг кўп сарфланишини талаб қилмаслиги лозим.

3. Тиркама комбайнларни ўзиюрар комбайнларга айлантириш вақтида тиркама комбайнлар конструкциясига киритилган ўзгартишлар уларнинг агротехника кўрсаткичларини ва ишдаги чидамлилигини пасайтирмаслиги лозим.

4. Қайта ускуналанган комбайнларни юргизиш ва уларнинг иш органларини ҳаракатга келтириш учун тиркама комбайнларда ўрнатилган двигателлардан фойдаланиш лозим.

5. Ўзиюрар комбайнларга айлантирилган «С-6» ва «РСМ-8» комбайнларининг ўриб қўйилган ғаллани йиғиб олиш вақтида ҳар қандай шароитда энг юқори унум билан ишлаши таъминланган бўлиши лозим.

6. «С-6» ва «РСМ-8» комбайнларини ўзиюрар комбайнларга айлантириш вақтида шуни назарда тутиш зарурки, комбайнлар «ППУ-2,4» типидаги тиркама подборщиклар билан агрегат бўлиб ишлаши лозим, комбайнларни қайта ускуналаш вақтида бўшаб қолган хедерлар эса қаторли лафет жаткалари сифатида ишлатилиши лозим; комбайнларнинг двигателлари ҳамиша тўла қуввати билан ишлайдиган бўлади, шу сабабли унинг совутилишини таъминлаш кўзда тутилиши зарур.

Конкурс қатнашчилари (корхона ва ташкилотлар) қайта ускуналанган комбайнларнинг намуналарини ва техника ҳужжатларини 1958 йил 1 декабргача топширишлари лозим. Конкурс жюрисига машиналарнинг намуналари билан бирга қуйидаги материаллар топширилиши лозим:

А) Қайта ускуналанган комбайннинг умумий кўриниши чертежлари 1:5 масштабида ва узелларнинг чертежлари 1:2 масштабида;

Б) Таклиф этиладиган схеманинг ва конструктив ўзгартишнинг мақсадга мувофиқлигини асослаб берадиган изоҳнома, шунингдек тегишли техник расчетлар;

В) «С-6» ва «РСМ-8» комбайнларини ўзиюрар комбайнларга айлантиришнинг қимматини кўрсатадиган расчетлар ҳамда қанча метал талаб қилиниши тўғрисидаги ҳисоблар.

Қайта ускуналанган комбайнларнинг тайёрланган намуналари СССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг кўрсатмасига мувофиқ, синаш пунктларига топширилади.

Конкурсда қатнашадиган айрим кишилар қуйидагиларни топширишлари лозим:

А) Таклиф этиладиган схеманинг мақсадга мувофиқ эканлигини асослаб берадиган изоҳнома;

Б) Қайта ускуналанган комбайннинг умумий кўриниши ва узеллари чертежлари;

В) «С-6» ва «РСМ-8» комбайнларини қайта ускуналашнинг қиммати тўғрисидаги расчетлар ва қанча металл талаб қилиниши тўғрисида расчет.

Конкурсга тақдим этилган комбайнларнинг конструкцияларини ва уларни синаш натижаларини қараб чиқиш учун жюри тасдиқланди.

Энг яхши конструкцияларнинг авторлари учун қуйидаги миқдорларда мукофотлар белгиланди:

Биринчи мукофот (битта) 15.000 сўм

Иккинчи мукофот (битта) 10.000 сўм

Учинчи мукофот (иккита) ҳар қайси 5.000 сўмдан

Конкурсга тақдим этилган техник материаллар, намуналар ва синаш натижалари 1958 йил 10 декабрдан 15 декабргача қараб чиқилади.

ОЛТОЙ ЎЛКАСИ ВАТАНГА 274 МИЛЛИОН ПУД ҒАЛЛА БЕРДИ

СЛАВГОРОД РАЙОНИ ИККИ ЙИЛЛИК ПЛАННИ БАЖАРДИ

БАРНАУЛ, 30 октябрь. (ТАСС). Олтой ўлкасидаги қўриқ ерларни ўзлаштирувчилар 300 миллион пуд ғалла ҳисобидан Ватан омборларига 274 миллион пуд буғдой етказиб бердилар.

Славгород районი меҳнаткашлари ажойиб ғалабага эришдилар. Улар қўриқ ерларда гектарига юз пуддан ҳосил етиштириб, давлатга тўққиз миллион икки юз минг пуддан ортиқ буғдой топширдилар ва икки йиллик планни бажардилар.

Олтой ўлкасида бу йилги куз жуда ноқулай келди. Ёмғирлар ёғиб, қор бўронлари бўлмоқда. Механизаторлар ва ғаллакорлар зўр ғайрат билан меҳнат қилиб, ғалаба қозонмоқдалар.

Олтой ғаллакорлари ўз мажбуриятларини бажарай деб қолдилар. Ўлкадаги йигирмата район планини бажариб бўлди. Масалан, Родинск районი топширган ўн бир миллион пуд доннинг уч ярим миллион пуди социалистик мажбуриятдан ташқари топширилган. Рубцов, Локтев, Ключовск, Благовешченск, Табун районлари ва ўлканинг бошқа районларидаги колхоз ва совхозлар қўшимча суратда бир миллион пуддан ва бундан ҳам ортиқ ғалла топширмоқдалар.

Қозоғистон совхоз ва колхозлари давлатга 950 миллион 200 минг пуд ғалла сотдилар

Қозоғистон меҳнаткашлари катта ғалаба қозондилар. Республиканинг колхоз ва совхозлари давлатга 950 миллион 200 минг пуд ғалла, шу жумладан 852 миллион пуд буғдой ва 32 миллион пуддан кўпроқ тариқ сотдилар. Бу эса 1958 йилги давлат планида кўзда тутилган миқдордан 162 миллион пуд кўпроқ ва республика қўриқ ерларни ўзлаштиришгача топшириб келган миқдордан деярлик ўн баравар кўпроқдир.

Товар ғалланинг асосий қисми республиканинг шарқи-шимолий областларидан келди. Бу областларда 23 миллион гектардан кўпроқ қўриқ ва бўз ерлар очилган ва ўзлаштирилган бўлиб, бунинг натижасида Қозоғистон товар ғалла етиштириш бўйича Россия Федерациясидан кейин иккинчи ўринни олди.

Мўл ҳосилни ўриб-йиғиб олиш катта қийинчиликлар билан боғлиқ бўлди: тез-тез ёмғир ёғиб турди, барвақт қор ёғиб совуқ тушди. Бироқ Қозоғистон меҳнаткашлари бу қийинчиликларни бартараф қила олдилар. Барча дон экинларининг қарийб 80 проценти алоҳида-алоҳида ўриб-йиғиб олинди. Бундай кенг кўламда алоҳида-алоҳида ўриб-йиғиб олиш республикада биринчи марта қўлланилди.

Қозоғистон ССР ғаллакорларига шаҳар ва саноат марказларининг ишчилари, хизматчилари ҳамда Ленинчи комсомолнинг вакиллари ғоят катта ёрдам кўрсатдилар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети Қозоғистон қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларини қўлга киритилган ғалаба билан табрикладилар ҳамда Қозоғистоннинг колхозчилари, совхоз ва РТС ишчилари, қишлоқ хўжалик мутахасислари, партия, совет, касаба союз, комсомол ходимлари ва барча меҳнаткашлари КПСС XXI съезди шарафига социалистик мусобақани янада кенг авж олдириб, қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада кучли равишда юксалтиришга эришадилар, мамлакатимизда коммунизм қурилиш ишига ўзларининг муносиб ҳиссасини қўшадилар, деб қаттиқ ишонч билдирдилар. (ТАСС).

Ўзбекистон газ саноатининг ривожланиши

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мамлакатда газ саноатини янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорига асосланиб, Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети қарор қабул қилдилар. Бу қарорда табиий газ чиқаришни кескин суратда кўпайтириш ва Ўзбекистон ССР саноат корхоналарини ҳамда шаҳарларини газ билан таъминлаш ишларининг суръатини жадаллаштириш кўзда тутилади.

Қарорда қайд қилинадики, Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ғоят катта ёрдами туфайли кейинги вақтларда табиий газнинг катта конлари топилди. Бу конларнинг ўзлаштирилиши Ўзбекистондагина эмас, балки Уралда ва Ўрта Осиё республикаларида ва Қозоғистонда ҳам саноатни ва аҳолини арзон ёқилғи билан таъминлашга имкон беради.

Ўзбекистонда газ саноати гарчи янгидан вужудга келтирилаётган бўлсада, у республика экономикасини ривожлантиришда кейинги йилларда ғоят муҳим роль ўйнайди. Геология-қидирув ишларининг анча кучайтирилиши, магистраль газ қувурларининг қурилиши 1965 йилга бориб табиий газни шунчалик кўп чиқариш имконини берадики, Ўзбекистон ССР нинг умумий ёқилғи балансида унинг ҳиссаси ўша даврнинг охирига бориб 60 процентни ташкил этади. Бу эса умумиттифоқ миқёсида белгиланган кўрсаткичдан анча юқоридир.

Табиий газ чиқаришнинг белгиланган миқдорларда кўпайтирилишини таъминлаш учун яқин етти йил мобайнида Бухоро ва Фарғона иқтисодий маъмурий районлари территориясида уч юз минг метрдан ортиқ газ қудуқлари пармаланиши лозим. Янги газ конларини очиш вақтида ёнилғи чиқаришни жадаллаштиришнинг прогрессив методлари, чунончи қатламни гидравлик усулда очиш, қудуқларни босим кучи билан пармалаш, кислота қўлланиш ва шу каби методлар татбиқ этилади. Кўп қатламли конларда бир қудуқ билан бир неча қатламдан фойдаланиш кенг жорий қилинади. Газ конларини комплекс автоматлаштириш соҳасидаги асосий ишларни 1965 йилгача тугаллаш мўлжалланади.

Ўзбекистонда янги газ майдонларини аниқлаш соҳасида кўп ишларни қилиш керак. Саноатда фойдаланиладиган табиий газ запаслари етти йил мобайнида юз миллиардлаб кубометр кўпайтирилиши лозим. Ер ости бойликларини қидирувчилар Бухоро-Хива вилоятида ва Фарғона водисида арзон ёнилғи қидиришни давом эттирганлари ҳолда, республиканинг бошқа районларида, шу жумладан Қорақалпоғистонда ва Сурхондарё областида ҳам ўз ишларини кенг авж олдирадилар. 1959 — 1965 йилларда Ўзбекистон территориясида разведка мақсадида бир ярим миллион метрга яқин қудуқ пармалаш мўлжалланади. Ёнувчи газ қидиришда электроразведка ва сейсмик методлардан ҳам кенг фойдаланилади. Чунончи, 1960 йилдаёқ республикада 25 та сейсмик отряд иш олиб боради.

Ўзбекистон ССР газ саноатини тез ривожлантириш зарурлиги геологлар олдига бир қанча бошқа мураккаб вазифаларни ҳам қўяди. Чўл районларида қурилаётган конларни ва бошқа объектларни ичадиган сув билан ва техник сув билан таъминлаш учун ер остидаги сув ҳавзаларини қидириб топиш ва кўп артезиан қудуқлар қазиш талаб қилинади. Газ сақланадиган ерости омборлари қуриш учун мувофиқ структураларни қидириш ва ўрганиш ишлари ҳам олиб борилади.

Бухоро халқ хўжалиги кенгаши янги газ конларини ўзлаштириш соҳасида энг катта ҳажмдаги ишларни бажариши лозим. Шу сабабли унинг ҳузурида «Промнефтегаз» деган махсус трест ташкил қилинади. «Узбекнефтегазразведка» трестининг махсус қурилиш-монтаж бошқармаси ҳам ташкил қилинади. Келгуси йилда Ўзбекистонда янги илмий муассаса—СССР Главгаз бошқармаси Бутуниттифоқ газ илмий текшириш институтининг Тошкент филиали ишлай бошлайди.

1959/1960 ўқув йилидан бошлаб, республиканинг ҳунар мактабларида газ шохобчалари ва приборларини қуриш ва улардан фойдаланиш учун слесарлар ва сваркачилар тайёрлаш ташкил этилади. Газ қидириш билан шуғулланувчи геология-разведка ташкилотлари учун етакчи касбдаги ишчилар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш учун махсус комбинат ташкил қилинмоқда. Ўзбекистонда энг ёш газ саноати ишчилари учун тегишли уй-жой ва маданий-маиший шароит яратиб бериш тадбирлари белгиланди. Чунончи, улар учун яқин етти йил ичида ўттиз минг квадрат метрдан ортиқ уй-жойлар қуриб берилади. Газ чиқариладиган районларда тез орада янги касалхоналар, магазинлар, маиший хизмат кўрсатадиган комбинатлар вужудга келади.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарори химияда, энергетикада ва республика халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида табиий газдан комплекс равишда фойдаланиш соҳасида муҳим тадбирларни амалга оширишни кўзда тутади. Яқинда бир қанча азотўғит заводлари қурила бошлайди. Бу заводлар пахта далалари учун газдан минерал ўғит ишлаб чиқаради. Ўзбекистонда қозон, печ, газ плиталари ва чироқларининг жуда тежамли, янги типларини жорий қилиш мўлжалланади. Газ ёқилғисидан фойдаланиш туфайли қишлоқ хўжалигининг экономикасида ҳам жиддий ўзгаришлар рўй беради. Жумладан, энг кам сувли областлар — Бухоро ва Қашқадарё областларида машина усулида суғориш энергетикаси газ билан ишлашга кўчирилади.

Фақат келгуси йилнинг ўзидагина меҳнаткашларнинг квартираларига газ ўтказиш учун йигирма миллион сўм маблағ ажратиш мўлжалланади. Етти йил мобайнида республиканинг деярлик ҳамма шаҳарларига, аҳоли яшайдиган кўпгина катта пунктларга газ ўтказилади. Тошкент ва Фарғонадаги «Газоаппарат» заводларини реконструкциялаш кўзда тутилади. Бунинг натижасида бу заводлар йил сайин тўқсон минг газ плиталари, уй-жойларга газ ўтказиш учун зарур бўлган кўпгина бошқа махсус ускуналарни ишлаб чиқарадиган бўлади. Шаҳарларнинг коммунал-маиший эҳтиёжлари учун ва автотранспортда газдан фойдаланишга имкон берадиган аппаратлар, баллонлар ва автоцистерналар ишлаб чиқариш кенгайтирилмоқда.

Қарорда таъкидланадики, республика шаҳарларини ва саноат марказларини кенг равишда газлаштириш коммунистик қурилиш соҳасида партия XX съезди томонидан совет халқи олдига қўйилган улуғвор вазифаларни муваффақиятли бажаришнинг энг муҳим шартларидан биридир. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ўз қарорида республиканинг партия, касаба союз, комсомол ва совет органлари, хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари, газ ва нефть саноатининг ва қурилиш ташкилотларининг ҳамма ходимлари республика газ саноатининг тез ривожланишини ҳамда республика халқ хўжалигининг газ билан узлуксиз қондирилишини таъминлаш учун бутун куч-ғайратларини сарф қиладилар, деб қаттиқ ишонч билдирадилар. (ЎзТАГ).

Тошкент область шаҳар ва районларидаги саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари ўртасидаги социалистик мусобақанинг 1958 йил III квартал якунлари тўғрисида

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз совети область шаҳарлари ва Тошкент шаҳар районларининг саноат корхоналари, шунингдек қурилиш-монтаж трестлари ва бошқармалари ўртасидаги социалистик мусобақанинг 1958 йил учинчи квартал якунини кўриб чиқиб, қарор қилдилар.

ШАҲАРЛАР ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР РАЙОНЛАРИ САНОАТ КОРХОНАЛАРИ БЎЙИЧА

1. Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз советининг кўчма Қизил байроғи ва диплом **Олмалиқ шаҳрига** (шаҳар партия комитетининг секретари **Ноженкин**, шаҳар ижроия комитетининг раиси **Цветкова**, шаҳар комсомол комитетининг секретари **Тонарев** ўртоқлар) берилсин. Олмалиқ шаҳар саноат корхоналари социалистик мусобақада биринчи ўринни эгаллаб, ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича учинчи квартал планини 113,4 процент, меҳнат унумдорлиги бўйича белгиланган планни 110,1 процент бажарган ва барча товар маҳсулотлари таннархини 19,25 процент камайтирган. Байроқ Чирчиқ шаҳридан олиб берилади.

2. Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз советининг Фахрий ёрлиғи **Тошкент шаҳар Ленин районига** (район партия комитетининг секретари **Содиқов**, район ижроия комитетининг раиси **Юсупова**, район комсомол комитетининг секретари **Неъматов** ўртоқлар) берилсин. Бу район социалистик мусобақада иккинчи ўринни эгаллаб, ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш давлат планини 105,6 процент, меҳнат унумдорлиги бўйича белгиланган планни 105,8 процент қилиб бажарган ва маҳсулот таннархини камайтириш ҳисобига 4 миллион 539 минг сўм иқтисод қилишга эришган.

3. Чирчиқ, Бекобод шаҳарлари, шунингдек Тошкент шаҳрининг Октябрь ва Марказий район саноат корхоналарининг учинчи кварталда яхши ишлаганликлари қайд қилинсин.

ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ БЎЙИЧА

1. Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз советининг кўчма Қизил байроғи ва диплом **93-ихтисослаштирилган трестга** (бошлиғи **Никитин**, партия ташкилотининг секретари **Чистяков**, маҳаллий комитет раиси **Городецкий** ўртоқлар) берилсин. Бу трест социалистик мусобақада биринчи ўринни эгаллаган, генпудрат қурилиш-монтаж ишлари бўйича давлат планини 116,5 процент, ўз кучи билан 102,1 процент бажарган, меҳнат унумдорлиги ҳар бир ишчига 113,2 процент оширилган, қурилиш-монтаж ишларининг таннархи 2,5 процент камайтирилган. Байроқ «Алмаликсвинецстрой» трестидан олиб берилади.

2. Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз советининг кўчма Қизил байроғи ва диплом **«Алмаликсвинецстрой» трестининг 1-қурилиш бошқармасига** (бошқарма бошлиғи **Кац**, партия ташкилотининг секретари **Будянский**, қурилиш комитетининг раиси **Гусейнов** ўртоқлар) берилсин. Бу қурилиш бошқармаси социалистик мусобақада биринчи ўринни эгаллаган, генпудрат қурилиш-монтаж ишлари бўйича давлат планини 121 процент, ўз кучи билан 122 процент бажарган, меҳнат унумдорлиги ҳар бир ишчига 114 процент оширилиб, қурилиш-монтаж ишларининг таннархи беш процент камайтирилган. Байроқ «Средазтрансстрой» трестининг 8-участкасидан олиб берилади.

3. Область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союз советининг Фахрий ёрлиғи **«Узбогидроэнергострой» трестининг бошқармасига** (бошқарма бошлиғи **Людашевский**, партия ташкилотининг секретари **Ҳамидов**, қурилиш комитетининг раиси **Илюшин** ўртоқлар) берилсин. Бошқарма коллективи социалистик мусобақада иккинчи ўринни эгаллаган.

4. «Узбекгидроэнергострой» трестининг ремонт-механика заводи ва механизация ишлари бошқармаси, «Алмаликсвинецстрой» трестининг 3-қурилиш бошқармаси ва «Главташкентстрой»га қарашли транспорт конторасi ва ёғоч ишлаш заводининг 3 кварталда яхши ишлаганликлари қайд қилинади.

Ядро синовларини тўхтатиш масаласи юзасидан Совет ҳукуматининг баёноти

Совет ҳукумати баёнот эълон қилди. Баёнотда бундай дейилади: ядро қуролига эга бўлган уч давлатнинг 31 октябрда Женевада очиладиган кенгаши инсон томонидан қачон бўлса ҳам яратилган қуролларнинг энг кўп вайронгарчилик келтирувчи ва энг кўп қирғин келтирувчи турлари синовларини абадий тўхтатишдан иборат тарихий вазифани ижобий ҳал этиш учун барча имкониятларга эгадир.

Совет ҳукумати ядро қуроли синовларини ҳамма жойда ва дарҳол абадий тўхтатишни талаб этиб, қуйидагиларни айтади: Бу масалани ҳал этишнинг бундан буён кечиктирилиши давлатлар ўртасида шу тўғрида бир битимга келишда янги қўшимча қийинчиликлар вужудга келтиради.

Совет ҳукумати АҚШ ва Буюк Британия ҳукуматларининг синовларни бир йилга тўхтатиш тўғрисидаги таклифини тамомила мақбул эмас, деб ҳисоблайди ва бу таклифни қатъиян рад этади. АҚШ ва Буюк Британия шу вақтгача жадаллик билан кўп синов ўтказгандан кейин ана шу таклифни киритиш билан Совет Иттифоқига нисбатан бир томонлама ҳарбий устунликка эга бўлиш учун очиқдан-очиқ интилмоқдалар.

Совет ҳукуматининг баёнотида яна бундай дейилади:

«Ғарб давлатларининг ҳаракатлари Совет Иттифоқига синов тариқасидаги портлатишларни АҚШ ва Буюк Британияни бирга қўшиб ҳисоблаганда улар томонидан ўтказилган портлатишлар сонига нисбатан бирга бир ҳисобида давом эттириш учун тўла ҳуқуқ беради, токи, Совет Иттифоқи синовларни қайта бошлагандан кейин ўтказган портлатишлар сони мазкур давлатлар томонидан 1958 йил 31 мартдан буён ўтказилган ядро портлашлари сонига баравар бўлиши керак.

АҚШ ва Буюк Британия ҳукуматлари битимни буза бериб, атом ва водород қуроли синовларини дарҳол абадий тўхтатиш тўғрисида бир қарорга келиш йўлида тобора янги ғовларни вужудга келтирадиган бўлсалар, деб таъкидланади баёнотда, Совет ҳукумати совет халқининг хавфсизлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиб, худди шундай ҳаракат қила беради».

Совет Иттифоқи ҳукумати айтадики, АҚШ ва Буюк Британия мазкур битимни тузишга тайёр бўлса, у ҳолда СССР ана шу битимни ҳозирданоқ имзолаб, Совет Иттифоқида синов тариқасидаги портлатишлар, ҳатто, кам ўтказилганига ҳам қарамай, синовларни улар билан биргаликда дарҳол тўхтатади.

Баёнотда Совет Иттифоқи ядро тадқиқотлари соҳасида ғарб давлатлари Совет Иттифоқидан ўзиб кетди, деган хулосага келди ва шу сабабли, «синовларни тўхтатишга қизиқмай қўйди» деган даъволарнинг бемаъни эканлиги кўрсатилади.

Баъзи бировлар Совет Иттифоқи ядро тадқиқотлари соҳасида «орқада қолди» деб хаёл қиладиган бўлсалар, бу ҳол ўзи хоҳлаган нарсани бор деб кўрсатишга уринишдан бошқа бир нарса эмас.

Баёнотнинг охирида таъкидлаб ўтилишича, Совет Иттифоқининг вакиллари Женева кенгашида ядро қуроли синовларини ҳамма жойда ва дарҳол абадий тўхтатиш учун кураш олиб борадилар. (ТАСС).

Совет ҳукуматининг АҚШ ҳукуматига нотаси

АҚШ ва Буюк Британиянинг Москвадаги Элчихоналари ядро қуроли синовларини тўхтатиш масаласи юзасидан СССР, АҚШ ва Буюк Британиянинг Женевада ўтказиладиган кенгаши тўғрисидаги бир хил мазмунда бўлган ноталарни шу йил 20 октябрда СССР Ташқи ишлар министрлигига юбордилар.

СССР Ташқи ишлар министрлиги 30 октябрда Совет Ҳукуматининг бир хил мазмундаги жавоб ноталарини АҚШ ва Буюк Британия Ҳукуматларига юборди.

СССР Ҳукуматининг нотасида ядро қуроли синовларини тўхтатиш масаласи юзасидан Женевада кенгаш ўтказиш тўғрисида Совет Ҳукуматининг тутган позицияси таъкидлаб ўтилади. Бу позиция, жумладан, 30 август ва 1 октябрдаги совет ноталарида баён қилинган эди. Бу позиция шундан иборатки, СССР, АҚШ ва Буюк Британиянинг Женевада ўтказиладиган кенгашидан кузатилган мақсад атом ва водород қуроли синовларини абадий тўхтатиш тўғрисида битим тузишдан ва бундай битимнинг бажарилиши устидан тегишли контроль ўрнатишдан иборат бўлмоғи керак.

Совет Ҳукумати, дейилади нотада, 31 октябрда Женевада бошланадиган музокаралар ядро қуроли синовларини барча давлатларнинг абадий тўхтатишлари билан натижаланишини истар эди. Совет Ҳукумати бу мақсадга эришиш учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўради.

Совет Ҳукумати Женевада ташқи ишлар министрлари даражасида кенгаш ўтказиш тўғрисидаги ўз таклифи АҚШ Ҳукумати томонидан қўллаб-қувватланмаганлиги ҳақида таассуфланганлигини билдиради. Совет Ҳукумати аввалдагидек ҳозирда ҳам ҳисоблайдики, министрлар даражасида кенгаш ўтказилиши ядро қуроли синовларини максимал даражада қисқа вақт ичида тўхтатиш тўғрисида битимга келиш учун энг қулай имкониятларни вужудга келтирган бўлур эди. Аммо, Америка элчихонасининг нотасида АҚШ Ҳукуматининг АҚШ давлат секретарини музокараларнинг муайян босқичида Женевага юборишга принципиал тайёр эканлиги ҳақида изҳор қилинган фикрни эътиборга олиб, Совет Ҳукумати СССР, АҚШ ва Буюк Британия ташқи ишлар министрлари кенгашнинг ишларида кейинроқ қатнашсинлар, деб таклиф этади. Бу чора ядро қуроли синовларини тўхтатиш тўғрисида тезликда зарур бир қарорга келиш учун, шубҳасиз, ёрдам берган бўлур эди.

АҚШ Ҳукуматининг Женевада ўтказиладиган музокаралар тўғрисида аввалги ноталаридагидек, АҚШ элчихонасининг 20 октябрда топширган нотасида ҳам бу музокаралар ядро қуроли синовларини тўхтатиш тўғрисидаги масалага эмас, балки тўхтатиб туриш тўғрисидаги масалага бағишланиши лозим, дейилади. АҚШ Ҳукиматининг бу нотасида атом ва водород қуроли синовларини ҳамма жойда тўхтатиш тўғрисида бир битимга келиш аввалдагидек ҳозирда ҳам, бир қанча шартларни дастлабки бажариш билан боғлиқ қилиб қўйилади.

Белоруссия КП Марказий Комитетининг пленуми

МИНСК, 30 октябрь. (ТАСС). Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг XII пленуми тамом бўлди. Пленум «СССР касаба союзларининг иши тўғрисида» КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарори қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги ҳамда республикада маданий-оқартув ишларининг аҳволи ва бу ишларни яхшилаш тадбирлари тўғрисидаги масалаларни муҳокама қилди.

Биринчи масала юзасидан докладчи — республика касаба союзлари совети раиси И. Н. Макаров ва музокараларда сўзга чиққан ўртоқлар қайд қилиб ўтдиларки, КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарори касаба союз ташкилотлари активлигининг ўсишига, уларнинг корхона ишлаб чиқариш ҳаётидаги ролини оширишга ёрдам берди. Республиканинг касаба союз ташкилотлари КПСС XXI съезди ва Белоруссия ССР нинг 40 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага бош бўлдилар.

Шу билан бирга пленумда касаба союзларининг ишидаги жиддий камчиликлар ҳали тугатилмаганлиги ҳам кўрсатиб ўтилди. Республика ва область касаба союз советлари қуйи касаба союз ташкилотларига етарли ёрдам бермаётирлар. Касаба союз ташкилотлари ишчи ва хизматчилар ўртасида маданий-оммавий тадбирларни ўтказишда, уларга маиший хизмат кўрсатишни яхшилашда етарлик активлик кўрсатмаётирлар.

Иккинчи масала юзасидан Белоруссия ССР Маданият министри Г. Я. Киселев доклад қилди. У ҳозирги вақтда республикада тўрт мингга яқин давлат ва касаба союз клуб муассасалари, икки мингдан ортиқ колхоз клублари, 20 мингдан ортиқ кутубхона борлигини айтди. Маданий-оқартув муассасалари кейинги вақтларда ўз фаолиятларини анча яхшиладилар, меҳнаткашлар ўртасида сиёсий иш олиб боришда партия ташкилотларига актив ёрдам берадиган бўлиб қолдилар.

Пленум қатнашчилари маданий-оқартув муассасаларининг ишини яхшилашга қаратилган конкрет таклифлар киритдилар.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат, Белоруссия КП Марказий Комитетининг биринчи секретари К. Т. Мазуров нутқ сўзлади.

Пленум Белоруссия Компартиясининг навбатдан ташқари XXIII съездини 1959 йил 14 январда чақириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Олий мактаб ишини қайта қуришнинг баъзи масалалари

Совет Иттифоқидаги фан ва техниканинг оламшумул-тарихий ғалабаларига бутун жаҳон тан бермоқда. Сунъий Ер йўлдошлари, атом электростанциялари, атом музёрари, реактив пассажир самолётлари сингари қатор фан ва техника «мўъжизаларининг» яратилиши бизнинг олим, инженер, ишчи ва мутахассисларимиз жуда катта муваффақиятларни қўлга киритаётганлигидан далолат беради. Фан ва техникамизнинг шу қадар тараққий этишида, шубҳасиз, олий маълумотли мутахассислар ўчоғи — олий мактабларимиз жуда катта роль ўйнади ва ўйнаб келмоқда.

Лекин шунга қарамай, ҳали олий маълумотли мутахассислар етиштириш ишларида бир қатор камчиликлар бор. Олий маълумотли мутахассислар сон жиҳатидан талабни қондирса ҳам, сифат жиҳатидан қаноатланарли эмас. Буни партиямизнинг XX съезди ҳам кўрсатиб ўтган эди. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг «Мактабларнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш ҳақида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисида»ги хатида олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатининг пастлиги сабаблари очиб берилган ва шу муносабат билан олий мактаб ишини қайта қуриш зарурлиги ҳақидаги масала ўртага ташланган.

Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш ишидаги жиддий камчиликлардан бири студентлар қабул қилиш системасидадир. Ўрта мактабни битириб, олий ўқув юртига келган йигит-қизлар ўқишни яхши олиб кетиш учун зарур тайёргарлик кўрган бўлсалар ҳам, ҳаётий тажриба ва амалий кўникмаларга эга бўлмаганликларидан институтни тугатгач, завод, фабрикага ишга борганларида узоқ вақтгача ишни кўнгилдагидек эплаб кетолмай, қийналиб юрадилар. Студентлар қабул қилишнинг бу усули кўпгина ёшларнинг бирор мутахассисликка мойиллигидан эмас, балки «қандай бўлса ҳам, иш қилиб, институт ёки университетга кираман» деган хаёл билан жойлашиб олишига йўл очиб беради.

Бизнинг институтимиз каби олий ўқув юртларига студентлар қабул қилиш масаласини чуқур ўрганиш натижасида олий техника ўқув юртларига завод, фабрикаларда бир неча йил ишлаб, малака орттирган кишиларни қабул қилиш мақсадга мувофиқдир деган хулосага келдик. Бунда олий ўқув юртига кирувчилар ўзлари севган институтнигина эмас, балки ўз майлига қараб тўппа-тўғри ўзига ёққан ихтисосни бемалол танлай олади. Шундай қилиб, олий техника ўқув юртларига корхоналарда бир неча йил ишлаган ёшлар қабул қилиниши керак.

Бундай қилинганда бўлажак студент ўз ихтиёри, майли ва қизиқишига қараб, хоҳлаган касбини танлай олади ҳамда олий ўқув юртининг баъзи амалий масалалари ҳам ҳал қилинган бўлади. Жумладан, ҳозир механика факультетларида студентларнинг механик устахоналарида ишлашига анча вақт ажратилади. Агар бундай факультетга станок ёнида бир неча йил ишлаб келган студентлар қабул қилинса, ўқиш давомида механик устахоналарда ўтиладиган амалий машғулотлар учун ажратиладиган вақтни бошқа муҳим дарсларга бериш имконияти туғилади.

Бизнингча, қуйидаги графикни жорий қилиш мақсадга мувофиқдир. Дастлабки уч йил ичида ўқиш асосан институтнинг ўзида олиб борилади, бунда назарий ва умумий инженерликка оид дарслар ўтилади. Бундан сўнг студент танлаган ихтисоси бўйича узоқ вақтли, айтайлик бир йил муддатга ишлаб чиқариш практикасига юборилади. Амалий машғулотлар ўтиладиган иш жойида студентга иш ҳақи тўланилиши сабабли, унга стипендия берилмайди. Амалий машғулотлар институт учун база сифатида бириктирилган илғор корхоналарда ўтказилиши керак. Студент практика давомида бир неча муҳим процессларни ўрганиб олиши ва қилган ишлари юзасидан имтиҳон топшириши шарт. Бундай ҳолда бир типдаги бир неча олий ўқув юртини бир хил корхонага бириктириб қўйиш лозим. Шундай қилинганда, маълум график бўйича корхонада доим студентлар бўлиб туради.

Фикримизча, биринчи икки курсда ўқиш ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олиб борилиши маъқул. Чунки дастлабки икки курс мобайнида студентлар назарий дарсларни, жумладан олий математика, физика, химия сингари дарсларни, яъни бошқа фанларни ўрганишга база бўлиб хизмат қиладиган дарсларни ўқийдилар. Ана шу зарур дарсларни чуқур ўзлаштирмасдан туриб, умумий инженерлик, махсус фанларни чуқур ўрганиш, лабораторияларда олиб бориладиган практикум дарсларини ўзлаштириш мумкин эмас. Табиийки, назарий дарсларни мустақил ўргангандан кўра ўқитувчининг доимий раҳбарлигида ўрганиш фойдалироқ.

Олий мактаб ишини қайта қуриш масалалари фақат ташкилий чоралар билангина чегараланиб қолмайди.

Олий техника ўқув юртлари ҳамма зарур ўқув хоналари, фан кабинетлари, лабораториялари билан тўла таъминланган бўлиши шарт. Олий техника ўқув юртларидаги кўп сменалик ўқиш таълимнинг сифатига таъсир қилмай қолмайди.

Олий ўқув юртидаги ишнинг асосий принципи студентнинг лаборатория, чизмакашлик хоналари ва устахоналарда мустақил ишлашини ташкил қилишдир. Кўп сменалик бўлганда эса, лаборатория ишларига жуда кам вақт қолади ва у қатъий график асосида олиб борилмайди. Бунда студент кўп вақтини лаборатория ишларига бера олмайди. Студент лаборатория асбоблари кўрсатган рақамларни ёзиб олиш ва кузатишгагина улгуради, уларни ясашга, яратишга, такомиллаштиришга эса вақт тополмайди. Бундай шароитда таълимнинг сифатига ҳам бирмунча путур етади.

Олий ўқув юртларида таълим-тарбия ишларини қайта қуриш пайти келиб етган. Партиямизнинг доно сиёсати бу масаладаги камчиликларни тугатишига, умумжамоатчиликнинг фикри билан олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш ишининг янада яхшиланишига ишончимиз комил.

Р. СИГОВ,

Ўрта Осиё политехника институти директорининг ўринбосари, химия фанлари кандидати.

☆

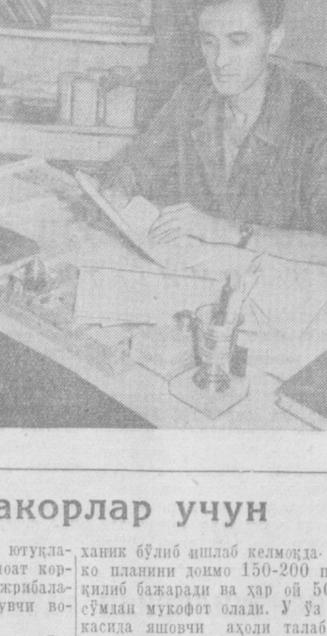

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ўсимлик моддалари ва пахта химияси институтининг аспиранти Т. Ғафуров шу чоққача чиқинди ҳисобланган чигит момиғини ажратиб олиш ва ундан саноатда фойдаланиш йўлларини узоқ вақт излади. Ниҳоят у чигит момиғини ажратиб олиш ва ундан пластмасса тайёрлаш технологиясини ишлаб чиқди. У, ана шу муҳим темадаги диссертациясини ёзиб тамомлади.

Суратда: Тўйчи Ғафуров диссертациясини кўздан кечирмоқда.

В. Салов фотоси.

☆

Пахтакорлар учун

Кино аҳоли ўртасида фан ютуқларини, колхоз, совхоз ва саноат корхоналарининг илғор иш тажрибаларини кенг пропаганда қилувчи воситадир.

Аҳоли ўртасида кино хизмати кўрсатиш жиҳатидан Бўстонлиқ район кино ходимларининг фаолияти диққатга сазовордир. Районда бир неча санаторий, дам олиш уйлари, пионерлар лагерлари мавжуд. Бундан ташқари районда 9 та колхоз, 2 та совхоз ва бир неча саноат корхоналари бор.

Район маданият бўлими ана шу колхоз, совхоз ва бошқа муассасаларда фидокорона меҳнат қилаётган меҳнаткашларга маданий хизмат қилиш учун 10 та киноустановка ажратган. Буларнинг айримлари тоғ оралиғида яшовчи аҳолига хизмат қилади.

Район кино ходимлари шу йилнинг биринчи кварталида аҳолига кино хизмати кўрсатишда катта ютуқларга эришгани, областда биринчиликни олгани учун область маданият бошқармасининг кўчма Қизил байроғини олдилар. Орадан II ва III квартал ўтди. Байроқ яна бўстонлиқликлар қўлида сақланмоқда. Улар IV кварталда ҳам ғолиб чиқиш учун яна астойдил меҳнат қилмоқдалар. Районда кино хизмати бўйича 9 ойлик киносеанс плани 129 процент, томошабинлар жалб қилиш плани 109,3 процент, даромад плани 106 процент қилиб бажарилди.

Илғор киномеханик ўртоқ Ю. И. Зубенко номини райондаги катта-ю кичик томошабин ҳурмат билан тилга олади. У 23 йилдан бери киномеханик бўлиб ишлаб келмоқда. Зубенко планини доимо 150-200 процент қилиб бажаради ва ҳар ой 500-600 сўмдан мукофот олади. У ўз участкасида яшовчи аҳоли талабларини яхши билади. Томошабин қизиққан янги кинофильмлар келтиришга ҳаракат қилади.

Райондаги чорвадорлар ҳам ўзлари учун кўрсатилаётган маданий хизматдан мамнун бўлмоқдалар. Учнав, Чақчам, Майдонтол, Сойбоши ва Янги турмуш яйловларида яшовчи чўпонларга киномеханиклардан Мадалиев ва Медведев ўртоқлар киноустановкалари билан тез-тез бориб, қизиқарли кинофильмлар кўрсатиб турадилар.

Район маданият бўлими аҳоли ўртасида кино кўрсатишни колхоз ва совхозлар билан яқиндан алоқа боғлаган ҳолда олиб боради. «Қизил ту», Ленин номли ва Фрунзе номли колхоз аъзолари ойда 10-12 мартадан кино фильмлар томоша қилмоқдалар.

Район маданият бўлими киноустановкалар ишини мунтазам кузатиб боради. Ҳафтада бир марта кино механикларнинг йиғилиши ўтказилиб, келаси ҳафтанинг иш режаси тузилади.

Район маданият бўлимининг ходимлари пахта йиғим-терими қизғин тус олган шу кунларда аҳолига ҳужжатли, илмий-оммабоп ва хроникал фильмларни намойиш қилиш, айниқса қишлоқ хўжалигига доир фильмларни кўпроқ кўрсатиш мақсадида ўзаро социалистик мусобақани қизитиб юбордилар.

У. МАДРАҲИМОВ.

ТЮЗ пахтакорлар хизматида

Охунбобоев номидаги республика ёш томошабинлар театри коллективи пахта йиғим-терими қизғин тус олган шу кунларда область колхоз ва совхозларига чиқиб, пахтакорларга маданий хизмат кўрсатмоқда. Театр коллективининг Орджоникидзе, Оққўрғон, Бўка районларидаги гастроль спектаклларини минглаpча колхозчилар, меҳнаткашлар хурсанд бўлиб кўрдилар.

Коллектив ўтган ҳафта ичида Пискент районида бўлди. Хрушчев номли, Тельман номли колхоз аъзолари, район меҳнаткашлари О. Толипов ва И. Аҳмедовларнинг «Ким айбдор» пьесасини зўр қизиқиш билан томоша қилдилар.

Театр коллективининг бундан кейинги гастроллари Мирзачўл, Бўстонлиқ ҳамда Янгийўл районларида бўлади.

Коллектив пахтакорларга маданий хизмат кўрсатиш билангина чекланиб қолмасдан, теримда ҳам бевосита қатнашмоқда. Улар ҳар душанба куни ўз оталиқларидаги Ўрта Чирчиқ районининг Куйбишев номли колхозига чиқиб, теримда пахтакорларга ёрдамлашмоқдалар.

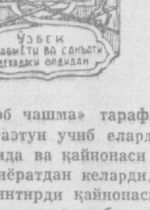

Ёнғин МИРЗА.

Юлдузлар сўнмайди

<>

(Шу номли шеърий қиссадан парча).

<>

«Аюб чашма» тарафидан
Фаэтун учиб еларди:
Зоҳида ва қайнонаси
Зиёратдан келарди.
Сиғинтирди қайнонаси
фарзанд тилаб
оллодан.
Ирим-чирим,
оби зам-зам,
Латта илди матодан.
Боғ томонга, қайрилганда
Арк олдида аламон..
«Ўшаёққа ҳайдайинми?
Нима дейсиз онажон?
Айни вақтда етиб келдик,
Узоқ кутиб қолмаймиз»
«Тўхта ўғлим,
Бурчак тузук,
Яқинига бормаймиз».
Товланади ҳам зарварақ,
Хам банорас паранжи.
— «Сачвонингиз қиё қилиб,
қиблага бир қарангчи?»
Ситорат моҳосадан
Елар эди тўп отлиқ.
Ясовуллар
тартиб сақлар,
Қалбларида зўр шодлик.
Кимдир имо қилди Аркка
яна карнай, ноғора.
Регистонда халқ кутади,
Нега ҳамма овора?
Руҳонийлар, амалдорлар
Қаршилар хон ҳазратни,
Мулозимлар келтиришар
Кўчманчи олтин тахтни.
Хон атрофин девонбеги,
қушбегилар ўрайди.
— «Кўрдингизми эрингизни,
Хондан савол сўрайди».
Зоҳидаой тикилади,
Қайнонасин гапи рост.
Девонбеги қоғозини
ўқиб беради шаррос.
Ана, Аркнинг улкан, оғир
дарвозоси очилди.
Икки отлиқ чопиб чиқиб
Йўлдагини қочирди.
Одамларни ёриб, Аркдан
тушди
Регистонга йўл.
Қайдан келди отлиқ, яёв..
лиқ-лиқ одам ўнгту-сўл.
Обхонага кирар мағрур
Қув зиндонбон Мирғазаб,
Қўлда кишан,
оёқларни кунда —
Мижиғлар азоб.
Маҳбус ҳожи Мирбобони
Бўшатади кундадан.
Қўл кишанда,
олиб чиқар
Қопқоронғу кулбадан.
Олимхоннинг жаллодлари
Мажид билан кўр Қурбон,
Олиб келар Мирбобони,
икки ёнда ёнма-ён.
Елкасида паррок шакл болтаси
ялтирайди.
Зоҳидачи, туриб боқиб дир-дир
қалтирайди.
Битта-битта йўл босади,
Ботир Ҳожи мардона.
Қўли олдига боғланибди,
Демак тўлган паймона.
Юрагини чўқий олмас
ваҳм қуши-талваса.

Иродаси, муҳаббати
ва ғояси олмас-а?
Чир айланар боши,
уч йил —
кўрмагандан зиёни.
Гандираклаб юриб борар
қолдиргани
дунёни.
Гуноҳини суриштирманг,
у ўғримас,
қотилмас!
Ипак завод ишчиси у,
одил одам,
сотилмас!
Қанча жазо,
қанча стам,
қанча чиғриқ, синоқлар..,
Ҳаммасига бардош берди,
кутар балки сиртмоқлар.
Ана жаллод олиб келар
Бир сўз айтмас бандига.
Нур,
зулматдан ғолиб келар!
Олқиш эл фарзандига!
Эчки соқол домла, имом,
Бой, амалдор хохолар.
Адолатнинг жангчисини
камситишиб баҳолар.
«Айби унинг» ишчиларга
«Ленин доҳи!»
дегани,
«Ишчи, деҳқон
мазлумларнинг
чин паноҳи!»
дегани!
«Айби унинг» «Октябрь—бахт,
хонлик—зулм!»
дегани,
«Айби унинг»
«Амир-калхат,
дўсти-ўлим!»
дегани!
Ҳақ сўзни у ишчиларга
Айтганига гуноҳкор.
У исломнинг йўлларидан
Қайтганига
гуноҳкор.
«У болшавой,
динсиз, кофир!»
Айбнома сўзи бу!
«У халқпарвар,
Одил, жангчи,
Коммунистнинг ўзи у!»
Регистонга келиб етти
Маҳбус «осий банда»си,
Бир хўмрайиб,
[illegible] қараб қўйди,
Аҳадхон[1] арзандаси.
Қозикалон
ҳукм ўқир,
Маҳбус тинглар тиз
чўкиб..
«Шунча зуғум!»
Йиғлар юм-юм
Ҳамдардлари ёш тўкиб.
—«Тур ўрнингдан!»
Турар мағрур..
Хонга қадар кўзини.
Қозикалон
жаллодга дер:
«Айтсин сўнгги сўзини!»
—«Таяммул қил,
Таҳорат қил,
ибодат қил!»
дер жаллод.

—«Бетаҳорат,
Бенбодат,
ўлсам кўнглим
Бўлар шод!
Халқим қилар
бир кун ёд!
Мусулмонлар!
Бухорога
Ленин келар
бахт билан!
Оқпошшодай
янчилади
Амирингиз тахт билан!»
Олимхоннинг тан соқчиси
Иброҳимхон фармони:
—«Қани тезроқ бошин узинг,
Куйсин икки жаҳони!»
Мирбобонинг илигига
жаллод
болта уради.
«Гуп» этиб у йиқилади,
жаллод қараб
туради.
Оёғини арқон билан
чандилайди
қўй каби.
Ҳарамзада Мирза, бойлар
қувонади тўй каби.
Мажид жаллод
оёғидан судраб келар
чоҳсари..
Қайда уни туққан она,
икки кўзнинг гавҳари?
Қани Хожи фарзандлари,
Қани жигарпораси?
Нега фарёд кўтармайди,
Муҳаббат сайёраси!
Судраб келиб, қўяр бошин,
чуқур чоҳнинг лабига.
Тоза виждон
шивирлайди,
азаматнинг қалбига.
«Хожи чида!
Армон қилма
икки кўзинг ўйса ҳам!
Мағрур жон бер,
Ленинчисан,
Ёввош қўйдай сўйса ҳам!»
Жаллод Қурбон
чархлаб олар
пичоғини қайроққа..
(Билки жаллод, марднинг қони
Сачрар умид-байроққа!)
Мунча номард, жаллод экан..
Баҳодирни бўғизлар.
Қутилолмас мерган халқдан
Юраги тош тўнғизлар!
Кесиб олди шартта бошин —
Қилди танидан жудо!
«Балли Хожи,
Ўз сўзли эр!
Дўстларингдан алвидо!»
Карнай, сурнай,
ноғорочи,
Масхарабоз йўрғалар..
Зоҳиданинг
юрагида
Хон авлодлар қарғалар.
Виждони дер:
«Сен инсонсан,
чўри бўлгандан кўра..
Боғла сочинг,
овла бахтин
Бўлгин эркка сен жўра!».
Виждони дер:
—Етар энди чор деворда
инграмак!
Етар энди золим эрнинг
ҳақоратин тингламак!»
Юрагида чархланади
хонликка ўч-пичоғи!
Ордонолар қолсин мангу
кундошли уй қучоғи!

[1] Амир Саидолимнинг отаси Аҳадхонга ишора.

Съездан съездгача

Областимиз транспорти юксалишда

Областимиз темир йўли республикамиздаги темир йўлнинг 21 процентини ташкил қилади. Маълумки Ўрта Осиё республикаларини Сибирь, Урол, Қозоғистон, Украина, Москва, Ленинград ва мамлакатимизнинг бошқа иқтисодий районлари билан боғлайдиган темир йўл областимиздан ўтади. Бунинг устига областимиз саноати бошқа областларга қараганда анча тараққий этгандир. Шунинг учун областимиз темир йўл транспорти йилдан-йилга такомиллашмоқда, унинг юк обороти ўсмоқда.

1957 йилда областимизга келган юклар 1955 йилга нисбатан 24 процент, юк жўнатиш эса 19 процент кўпайди. Республика бўйича келадиган юкларнинг 48 проценти, жўнатиладиган юкларнинг эса 45 проценти областимиз ҳиссасига тушади.

Тошкент бағрида йирик кўмир кони жойлашган. Кўмир қазиш йилдан-йилга ўсиб бормоқда, шу сабабли ҳам уни темир йўл орқали жўнатиш уч йил ичида 22 процент кўпайди. Оҳангарон тоғ саноати районига хизмат қиладиган Қизил тўқимачи — Оҳангарон темир йўлининг техника даражаси кейинги йилларда анча ўсди. Енгил излар ўрнига оғир ва бақувват рельслар ётқизилди, шпаллар сони кўпайтирилди, станциялардаги поездларни қабул қилувчи ва жўнатувчи йўллар узайтирилди. Бу тадбирлар бақувват тепловоз ТЭ-2 ни аввалгидек фақат Кучлик станциясигача эмас, балки бутун участка бўйича қатнаб туришини ва поездлар оғирлигини бирмунча оширишни таъминлади.

Ўрта Осиё республикаларининг бошқа районлар билан бўлган транспорт-иқтисодий алоқаларининг областимиз темир йўли орқали амалга оширилиши Чингелди-Урсатьевск участкасини поезд ва юклар ўтказиш қобилиятини кўпайтириш ва ҳозирги замон техникаси билан қуроллантиришни талаб қилди. Шунга биноан Чингелди-Урсатьевск участкаси автоблокировкалаштирилди.

Кейинги йилларда поездларнинг оғирлигини ва юриш тезлигини ошириш актуал масалалардан бўлиб қолди. Чунки ҳар кеча-кундузда темир йўл транспортида бир неча ўн миллион сўмлик хилма-хил саноат ва қишлоқ хўжалик юклари ташилиб турибди. Бу юкларни ўз вақтида олиб бориш ва поездларнинг оғирлигини ошириш халқ хўжалигида катта аҳамиятга эгадир. Шуни айтиш кифояки, поезд оғирлиги бир процент ошса, юк ташиш таннархи 0,2 процент камаяди. Областимиз темир йўлида поездлар оғирлигини ва юриш тезлигини оширишда тепловозлар ҳал қилувчи ролни ўйнамоқдалар.

КПСС XX съезди қарорларига мувофиқ 1956 йилдан бошлаб Тошкент магистралида бақувват ва кўп юк тортадиган ТЭ-3 маркали тепловоз ишлай бошлади. У, 4000 от кучига эга бўлиб, 2000 от кучига эга бўлган иккита мустақил секциядан иборат. Бу тепловоз оғирлиги 4000 тонна бўлган поездларни торта олади ва соатига 100 километр тезликда йўл боса олади. Бу тепловоз ҳозир Урсатьевскгача қатнаб турибди. Чингилди-Урсатьевск участкасида кейинги йилларда поездларнинг оғирлиги бир неча юз тонна, юриш тезлиги эса соатига 10-15 километр кўпайди.

Локомотивлар тортиш кучининг ўсиши поездлар оғирлигини янада оширишни таъминламоқда. Лекин станциялардаги поезд қабул қилувчи-жўнатувчи йўлларнинг узунлиги бу оғир ва кўп вагонлардан ташкил этилган составлар учун калталик қилмоқда. Бақувват тепловоз ТЭ-3 кучидан мукаммал фойдаланиш учун станция йўлларини камида 850 метргача узайтириш ишлари амалга оширилмоқда.

Маълумки, Мирзачўлни йирик пахтачилик базасига айлантириш учун жуда муҳим ишлар қилинмоқда. Мирзачўлни ўзлаштириш, уни унумдор қишлоқ хўжалик базасига айлантириш ишларини транспортни тараққий эттирмай туриб амалга ошириш мумкин эмас. Чунки чўлни ўзлаштириш учун зарур бўлган ишчи кучи ҳам, машина ва механизмлар ҳам, бинокорлик материаллари ва бошқа нарсаларнинг ҳаммаси транспорт воситаси билан келтирилади. Шунинг учун чўлнинг ўртасидан ўтадиган Сирдарё-Жиззах темир йўли фақатгина республикамиз эҳтиёжинигина эмас, балки қардош Қозоғистон республикасининг ҳам юк ташишга бўлган эҳтиёжини қондириши керак. Бу йўлнинг узунлиги 104 километр бўлиб, ҳозирги пайтда қурилиш ишлари кенг кўламда олиб борилмоқда.

Ўтган йиллар мобайнида пассажирларга маданий хизмат кўрсатиш анча яхшиланди, областимиз орқали ўтадиган транзит пассажир поездлар ва областимиз шаҳарлари ўртасида қатнайдиган поездлар сони кўпайди, уларнинг тезлиги ошди. Поездлар ҳаракатининг хавфсизлигини таъминлаш ва пассажирларга максимал қулайлик туғдириш учун Тошкент вокзали реконструкция қилина бошлади. Темир излар тагидан ўтказилган тоннел шу йил сентябрь ойида ишга тушди ва пассажирлар учун жуда яхши қулайлик туғдирди. У бидан поезд жўнатиладиган йўлга — платформага ва вокзал майдонига хатарсиз чиқиш мумкин. Оғир ва кўп меҳнат талаб қиладиган юк тушириш ва юк ортиш ишлари, айниқса йўл хўжалигидаги ишлар механизациялаштирилди.

Маълумки, темир йўлни ўз вақтида ремонт қилиб туриш керак. Чириган шпалларни янги шпаллар билан алмаштириш, эски рельслар ўрнига янги рельслар ётқизиш, рельсларни қирқиш ва тешиш, шпалларга рельсларни бириктиш учун мих қоқиш каби ишлар кейинги йилларда механизациялаштирилди. Бу ишларнинг ҳаммасини бир қанча механизм ва инструментлар билан жиҳозланган кўчма электростанциялар бажармоқда. Яқинда Тошкент магистралига йўл ишларини бажарадиган машинанинг янги конструкцияси келди. Бу машина ер қазиш ишларини, темир йўл полотносининг икки атрофидаги кловетларни қазиш-тозалаш ишларини ва бошқа ишларни бажаради. Бу машина 700 ер қазувчи кишининг ишини бажаради.

Областимиз экономикасида автомобиль транспортининг аҳамияти жуда каттадир. Чунки бу хилдаги транспорт билан темир йўл транспортига нисбатан 2 баравардан кўпроқ юк ташилади. КПСС XX съезди Директиваларида умумий фойдаланишдаги автопаркнинг меҳнат унумдорлигини 36 процент ва юк ташиш таннархини 20 процент камайтириш ҳамда майда автомобиль хўжаликларини йириклаштириш кўзда тутилган эди. Областимиз автомобиль транспортининг 5-7 тонна юк кўтарадиган машиналар билан қуролланиши, юк ташишни планлаштиришни яхшилаш, автомобиль хўжаликларининг йириклаштирилиши юк оборотининг ўсишига, юк ташиш таннархини эса камайтиришга олиб келди.

1957 йилда Тошкент область автотрестининг юк обороти 1955 йилга нисбатан 2 марта кўпайди. Кейинги 3 йил ичида эришилган ютуқлардан бири майда автомобиль хўжаликларини йириклаштириш бўлди. Областимизда минглаб майда автомобиль хўжаликлари бор эди. Шуни айтиш кифояки, фақатгина Тошкент шаҳрида 1957 йилнинг 1 январида юк автомашиналари 980 дан кўпроқ автохўжаликка жойлашган эди, бундан 500 дан ортиқ автохўжалик 1 дан 9 тагача автомашинага эга эди. Бу ҳол юк автомашиналаридан мақсадга мувофиқ фойдаланиш имкониятини бермас эди.

Автопаркдан янада мақсадга мувофиқ фойдаланиш учун 1955 йилдан бошлаб республикада, шу жумладан областимизда, умумий фойдаланишдаги автомобилларда юк ташиш марказлаштирилди ва шу йилнинг ўзида 9 миллион тонна юк ташилди. 1957 йилда марказлаштирилган юк ташиш 20,4 миллион тоннага етди ёки 1955 йилга нисбатан 2,3 марта кўп бўлди.

1958 йилда марказлаштирилган умумий фойдаланишдаги автопаркда юк ташиш 24 процент ошиши керак. Ҳозир бу усулда областимиздаги барча пахта заводларининг, ғишт заводларининг, Чирчиқ, Бекобод, Оҳангарондаги саноат корхоналарининг, Чиноз ва Қўйлиқдаги карьерлар, Олмалиқ саноат-қурилиш районининг ва бошқа кўпгина корхоналарнинг юклари ташилмоқда.

Тошкент область автотрести умумий фойдаланишдаги автопаркда юк ташишни марказлаштириб анчагина давлат маблағини тежади. Шу нарсани қайд қилиш лозимки, фақатгина Қўйлиқ карьери бўйича ҳар хил ташкилотларга тегишли 300 автомашина, транспорт группаларини ва экспедиторларга бўлган 360 минг сўм харажатлар тежалди, автомашиналарнинг иш унумдорлиги 2 марта ошди, шағал ва қум ташиш ҳажми 1958 йилда 1955 йилга нисбатан 4 марта кўпайди. Тошкентдаги 3- ва 5- ғишт заводлари бўйича ҳам анча давлат маблағи тежалди. Фақат шу икки ғишт заводи бўйича 1 миллион сўмликдан ортиқ маблағ иқтисод қилинди.

Умумий фойдаланишдаги автопаркда юк ташишни марказлаштириш, майда автомобиль хўжаликларини йириклаштириш автомашиналардан мақсадга мувофиқ фойдаланишга ва автоприцепларни кенг қўллашга олиб келмоқда. 1957 йилда Тошкент автотрестида юк ташиш таннархи 1955 йилга нисбатан 6 процент камайди, машиналарнинг бир суткада юриши 11 километр кўпайди, автоприцепларда юк ташиш 3,4 марта ошди.

Областимизда автобус йўлларининг кўпайиши, автобус паркининг тезюрар комфортабель ЗИЛ-127, ЗИЛ-158 машиналари билан қуролланиши пассажирлар ташишни анча кўпайтирди. 1957 йил апрель ойидан бошлаб ЗИЛ-155, ЗИЛ-127 маркали тез юрар автобуслар Тошкент-Янгиер маршрути билан, декабрь ойидан бошлаб ЗИЛ-158 автобуси Тошкент-Фарғона, Тошкент-Бухоро маршрути бўйича пассажирларга хизмат қила бошлади. Бундан ташқари областимизда кўпгина янги автобус маршрутлари очилди. Қурилиши битай деб қолган Тошкент-Қўқон магистралида ҳам автобуслар юриши мўлжалланган. Бу эса аҳолининг транспортга бўлган талабини янада тўлароқ қондириш имконини беради. Автобус йўлларининг қаттиқ жисмлар билан қопланиши ва комфортабель машиналарнинг пассажирлар хизматига берилиши пассажирлар ташиш таннархини камайтирмоқда. Автобусларда пассажир ташиш таннархи Тошкент автотрести бўйича 10 процент камайди.

Кейинги йилларда юк таксилари ҳамда пассажир таксиларидан областимизда фойдаланиш янада авж олиб кетди. Юк таксиларида ташиладиган товарлар Тошкент автотрести бўйича 2,3 марта, Олмалиқ тресты бўйича — 1,7 марта, енгил таксиларда пассажирлар ташиш 3,2 марта ошди.

Шундай қилиб кейинги 3 йил ичида областимиз автотранспорти анча тараққий этди.

Ҳаво флотида ҳам катта ютуқларга эришилди. Ватанимизнинг бепоён осмонида парвоз қилиб учиб юрган «ТУ-104» реактив пассажир самолёти 1956 йилнинг октябридан бошлаб гўзал пойтахтимиз Москва билан Тошкент ўртасида қатнай бошлади. 1958 йил июнь ойидан бошлаб бу самолёт Тошкентдан Москвага кунига 2-3 марта қатнаб турибди. Яқинда «ИЛ-18» самолёти Тошкент аэропортидан областимиз далаларида етиштирилган меваларни ўз бортига олиб, Сибирь аҳолисига олиб бориш учун парвоз қилди.

1957 йил февралидан бошлаб Ўзбек граждан ҳаво флоти Бошқармаси республикамизда пассажир ташиш тарифини 30-50 процентгача камайтирди ва «ИЛ-14» каби комфортабель машиналар областимиз билан бошқа иқтисодий районлар ўртасида доим қатнайдиган бўлди. Бу тадбирлар ҳаво флотида пассажирлар ташишнинг кўпайишига ва аҳолининг ҳаво флотига бўлган талабини янада кўпроқ қондиришга олиб келди.

Лекин шу билан бирга областимиз транспорт ходимлари олдида қатор вазифалар турибди. Жумладан темир йўл транспортида поездлар оғирлигини ва тезлигини янада ошириш, халқ хўжалик юкларини тез, ўз вақтида, кам-кўстсиз етказиб бериш, юк ташишнинг таннархини камайтириш, вагон ва локомотивлардан янада мукаммал фойдаланиш ва Сирдарё-Жиззах темир йўлини 1959 йилда ишга тушириш лозим. Автомобиль транспорти бўйича майда автомобиль хўжаликларни йириклаштириш, умумий фойдаланишдаги автопаркда юк ташишни марказлаштиришни янада авж олдириш, 1958-1959 йилларда шаҳарлараро автомашинада юк ташишни таъминлаш, кейинги 5-7 йил ичида автомобиль йўлларининг техника аҳволини янада яхшилаш, машиналар кўп қатнайдиган йўлларни қаттиқ жисмлар, чунончи цемент-бетон, асфальт-бетон билан қоплаш зарур. Бу тадбирларнинг амалга оширилиши областимиз транспортини янада тараққий эттиради.

С. ХЎЖАЕВ,
иқтисодий фанлар кандидати.

ЛЕНИНСКИЕ ГОРИДА ПИОНЕР САРОЙИГА ПОЙДЕВОР ҚЎЙИЛДИ

29 октябрда Москвада, Ленинские Горида Пионер саройига пойдевор қўйилишига бағишланиб, пойтахт комсомоллари ва ёшларининг катта митинги бўлди.

Митингни ВЛКСМ шаҳар комитетининг секретари В. Ф. Стукалин очди. ВЛКСМ Марказий Комитетининг секретари, В. И. Ленин номидаги пионер ташкилоти Марказий кенгашининг раиси Л. К. Балясная, Москва Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари З. В. Миронова, ишчи ва студент комсомол ташкилотларининг вакиллари нутқ сўзладилар.

Митинг тамом бўлди. Тош обелиск устидаги парда очилади. Обелискка қуйидаги сўзлар ўйиб ёзилган: «Москва шаҳар комсомоллари ва ёшлари ВЛКСМ нинг 40 йиллиги шарафига шаҳар Пионер саройига пойдевор қуйдилар. 1958 йил 29 октябрь».

Тез орада бу ерда катта қурилиш бошланади. У комсомоллар қурилиши деб эълон қилинди.

Пойтахтнинг ёш пионерлари ажойиб совға оладилар—пионерлар учун бу ерда жамъи 54 гектар майдонни эгаллаган бутун бир шаҳарча барпо этилади. Шаҳарчанинг ўртасида фан корпуслари, пионер театри, мароқли техника клуби, 1.000 ўринли концерт зали ва катта кутубхонаси бўлган асосий бино жойлашади.

Бу ерда оранжерея, мева боғи, дон ва техника экинлари учун участкалар, унча катта бўлмаган ҳайвонот боғи бўлади. Ёш спортчилар учун ажойиб иншоотлар — стадион, енгил атлетика манежи, сузиш учун бассейнлар қурилади.

(ТАСС).

ГАЗЕТАДА АХБОРОТ БЎЙИЧА БУТУНИТТИФОҚ СЕМИНАРИ ТАМОМ БЎЛДИ

27 октябрдан 30 октябргача Москвада, Журналистлар марказий уйида газетада ахборот бўйича Бутуниттифоқ ижодий семинари ўтказилди. СССР Журналистлар союзи ташкилот бюроси томонидан чақирилган бу семинар ишида шаҳар, область, ўлка, республика, марказий ва ҳарбий газеталарининг, ТАСС ва Радионинг ахборот бўлимлари мудирлари, мухбирлари ва адабий ходимлари қатнашдилар.

Семинар қатнашчилари ТАСС Иттифоқ хабарлари бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Б. Афанасьевнинг «Газета ахборотининг аҳволи ва вазифалари», «Советская Россия» газетаси бош редактори ўринбосари А. Блатиннинг «Газетада ишлаб чиқаришга доир ахборот», «Литературная газета» газетасининг мамлакат ички турмуши бўлими бўйича редактори Е. Рябчиковнинг «Темани қидириш ва теманинг туғилиши», «Известия» газетаси редакторининг ахборот бўлими бўйича ўринбосари К. Тараданкиннинг «Ахборот жанрлари ва улардан матбуотда фойдаланиш», «Советский спорт» газетаси бош редактори В. Новоскольцевнинг «Спорт ахбороти», «Советская Россия» газетаси ахборот бўлими мудири Л. Лившицнинг «Редакциядан ташқаридаги активни матбуотда чиқадиган ахборотга жалб этиш» тўғрисидаги докладларини ҳамда бошқа докладларни тингладилар.

Семинар қатнашчилари тажриба алмашдилар.

«КПСС XXI съезди олдидан», «Фабрика, завод ва далалардан хабарлар», «Кечки газета саҳифаларидан», «Спорт ахбороти» бўлимлари бўйича ёзилган ахборотдан газетада фойдаланишни кўрсатувчи виставка семинар қатнашчиларининг эътиборини жалб этди. Виставканинг махсус стендлари Совет Иттифоқи Телеграф Агентлиги (ТАСС) ва «Комсомольская правда» газетаси редакциясининг ишига бағишланган эди. «Журналист» бир кунлик газетасининг махсус сони чиқарилди.

Семинар қатнашчилари «Правда» газетаси редакциясида ва босмахонасида бўлдилар. «Правда» бош редактори П. А. Сатюков билан ва редакцион коллегия аъзолари билан учрашдилар.

Семинарнинг охирида СССР Журналистлар союзи ташкилот бюросининг раиси, ТАСС бош директори Н. Г. Пальгунов сўзлади. У ахборот ходимларининг вазифалари, уларнинг профессионал маҳоратини ошириш тўғрисида гапирди. Ўртоқ Пальгунов журналистларни қизиқтираётган саволларга жавоб қайтарди. (ТАСС).

ҚУЁШДА ОДАТДАН ТАШҚАРИ ЗЎР АКТИВЛИК

ЛЬВОВ. Иван Франко номидаги Львов давлат университети астрономия обсерваториясининг илмий ходимлари Қуёшда одатдан ташқари зўр активлик бўлаётганлигини қайд қилдилар. Бу активлик Қуёшда асосан доғлар, машъаллар ва бошқа кўпгина ҳодисаларнинг тез-тез пайдо бўлаётганлигида намоён бўлмоқда.

Қуёш активлиги ўтган йилдаёқ ғоят юксак даражага етганлиги аниқланди. Кўп олимлар кутганидек, ўтган йил Қуёшда ҳар ўн бир йилда такрорланиб турадиган ва кенг равишда маълум бўлган оддий максимум йили бўлгани йўқ. Қуёшдаги активлик такрорланишидаги бунчалик зўр максимумга эга бўлган давр кейинги бир неча аср давомида рўй берганлиги маълум эмас. Ҳозирги вақтда Львов астрономия обсерваторияси Қуёшда тағин ҳам каттароқ ҳодисалар бўлаётганлигини қайд қилмоқда.

Хўш, бундан қандай геофизик хулосалар келиб чиқади?

Маълумки, кейинги ойларда атмосфера фаолиятида одатдан ташқари катта ҳодисалар рўй бераётганлиги қайд қилинди. Масалан, планетамизнинг бир-биридан жуда узоқ масофадаги Аргентина ва Япония сингари қисмларида ҳалокатли сув тошқинлари бўлиб ўтди. Бу йил Совет Иттифоқи территориясида ҳам об-ҳаво жуда кескин равишда ўзгариб турди. Об-ҳавонинг ва иқлимнинг мана шу ва бошқа кўпгина одатдан ташқари ўзгаришлари Қуёшдаги ҳаддан ташқари зўр активликнинг натижасидир. Буни атоқли совет олими Л. А. Вительснинг (Ленинграддаги Воейков номидаги бош геофизика обсерваторияси) ишлари исботлаб бермоқда.

Ю. Б. Храбровнинг (Москвадаги Марказий прогнозлар институти) тадқиқотларидан маълум бўлишича, об-ҳаво ўзгаришидаги кескинлик даражаси ҳам Қуёшдаги активликнинг даражаси билан бевосита боғлиқдир.

Львов олимларининг тахминича, Қуёшдаги активликнинг юксак даражаси яна бирмунча вақт давом қилади. (ТАСС).

Руминияда байрамолди мусобақаси

БУХАРЕСТ, 30 октябрь. (ТАСС). Руминия Халқ Республикасида байрамолди кунларида меҳнат ғайрати яна юксалиб кетди. Мамлакатнинг меҳнаткашлари Улуғ Октябрь 41 йиллиги шарафига мусобақа қилиб, меҳнат соҳасида янгидан-янги муваффақиятларга эришмоқдалар. Хунедоара металлургия комбинатининг пўлат эритувчилари пландан ташқари 21,5 минг тонна пўлат эритиб бердилар. Комбинатнинг прокатчилари ноябрнинг учинчи декадаси ҳисобига ишламоқдалар, кокс батареяларининг коллективи эса пландаги топшириқдан ташқари 11 минг тонна кокс тайёрлаб берди. Баля Жиулуй ҳавзасининг кўмирчилари қўшимча равишда 13 минг тоннага яқин кўмир чиқардилар.

Биказдаги В. И. Ленин номли гидроэлектростанция тўғонига бетон ётқизиш плани муддатидан икки ойдан ҳам кўпроқ вақт илгари бажарилди. Арад тўқимачилари Улуғ Октябрнинг 41 йиллиги шарафига олинган мажбуриятдаги 250 минг метр ўрнига пландан ташқари 400 минг метр газлама тўқидилар. Тўқимачилар 1,8 миллион лейдан кўпроқ маблағни тежадилар. Клуж пойафзалчилари, Ясса темир йўлчилари, Броил яқинида қамишдан целлюлоза тайёрлайдиган комбинатни қурувчилар ва монтажчилар, Бая-Маре шахтёрлари ва кўпгина бошқа корхоналарнинг коллективлари байрамни ишлаб чиқаришда янги муваффақиятлар билан кутиб олмоқдалар.

БМТ Бош Ассамблеясининг XIII сессиясида

СИЁСИЙ КОМИТЕТДА

НЬЮ-ЙОРК, 30 октябрь. (ТАСС). Сиёсий комитетнинг кеча кундузги мажлисида Англия ва АҚШ делегатлари СССР вакили В. А. Зориннинг 28 октябрда комитет мажлисида қилган баёнотига жавобан сўзга чиқдилар.

В. А. Зорин ана шу баёнотида Ғарб давлатлари томонидан илгари сурилган ҳар қандай шарт ва писандаларни анализ қилди ва бу шарт ва писандалар АҚШ ҳамда Англиянинг ядро қуроли синовларини тўхтатишни истамаётганликларини исбот қилади, деди.

Англия делегати Диксон ва АҚШ делегати Лодж совет вакили келтирган далилларни бузиб кўрсатишга уриндилар ва Зорин гўё АҚШ ва Англиянинг позициясини нотўғри баён қилди деб даъво қилдилар. Аммо уларнинг уринишлари беҳуда эди, чунки улар ўз нутқларида мазкур мамлакатлар томонидан илгари сурилаётган шартларни такрорладилар. Бу шартлар уларнинг АҚШ ва Англиянинг ядро синовларини тўхтатишга «тайёр эканлиги» тўғрисидаги декларацияларини чиппакка чиқариб қўяди.

Шундан кейин Эрон вакилининг таклифига мувофиқ, Сиёсий комитет галдаги мажлисни 30 октябргача кечиктиришга қарор қилди. Бундан мақсад ядро қуроли синовларини тўхтатиш масаласи юзасидан ҳаммага маъқул бўлган ягона резолюция проектини тайёрлаш учун шу фурсатдан фойдаланишдир.

Хитой халқи ўз кўнгиллиларини табрикламоқда

ПЕКИН, 30 октябрь. (ТАСС). Синьхуа агентлигининг хабар беришича, кеча Халқ вакиллари Умум Хитой мажлиси, Хитой Халқ сиёсий маслаҳат кенгаши, Америка агрессиясига қаршилик кўрсатиш ва Кореяга ёрдам бериш Хитой халқ комитети, Пекин халқ комитети ва Пекиндаги бошқа ташкилотлар Кореядан қайтиб келган хитой халқ кўнгиллилари делегацияси шарафига қабул маросими ўтказдилар.

Қабул маросимида ҳозир бўлган минг киши орасида Хитой Халқ Республикаси раисининг ўринбосари маршал Чжу Дэ, Хитой Халқ Республикаси Давлат кенгашининг бош министри Чжоу Энь-лай, бош министр ўринбосари маршал Чэнь И, хитой халқ кўнгиллилари қўмондони генерал-полковник Ян Юн, кўнгиллилар комиссари генерал-полковник Ван Пин, Пекин жамоатчилигининг вакиллари, Хитой халқ кўнгиллилари қисмларининг солдат ва офицерлари бор эди.

Чжу Дэ Хитой халқ кўнгиллиларини табриклаб, корейс ва хитой халқларининг Америка агрессиясига қарши курашда қозонган ғалабаси бутун дунё халқларининг ғалабасидир, деб таъкидлади. Хитой халқи америка империалистларининг ҳамма иғвогарликларини муқаррар барбод қилади ва қисқа муддат ичида коммунистик жамият қуради. Чжу Дэ Хитой халқ кўнгиллилари ўз ватанларига қайтиб келганларидан кейин ана шу мақсадга эришиш йўлида зўр ғайрат билан меҳнат қиладилар, деб ишонч билдирди.

Бош министр Чжоу Энь-лай хитой халқи, Хитой Коммунистик партияси, Хитой Халқ Республикаси ҳукумати ва раис Мао Цзэ-дун номидан гапириб, кўнгиллиларга ўз зиммаларига юкланган вазифани бажарганликлари учун ташаккур изҳор қилди. У империалистларнинг ҳали ҳам бўлса Жанубий Корея, Тайвань ва Тайвань бўғозига тиш-тирноқлари билан ёпишиб олганликларини айтиб, хитой ва корейс халқлари, шунингдек бутун дунё халқлари америкалик империалистларнинг у ерда қолишига ҳеч қочон йўл қўймайдилар, деди. Агар улар янги агрессив уруш бошлашга журъат этадиган бўлсалар, деди Чжоу Энь-лай, у ҳолда биз, шубҳасиз, уларни янада қақшатгич мағлубиятга учратамиз.

Исроилдаги ялпи сафарбарлик тўғрисида

„АЛАҲРОМ" ГАЗЕТАСИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

ҚОҲИРА, 30 октябрь. (ТАСС). «Алаҳром» газетасининг ёзишича, газета томонидан олинган хабарларга қараганда, кейинги 48 соат ичида Исроилда ялпи сафарбарлик бошланган. Газетанинг хабарида айтилишича, Исроил территориясида ҳарбий қисмлар жануб томонга кўчирилмоқда ва Бершеба ҳамда Қудду с шаҳарлари районида Исроил-Иордания чегараси яқинида Исроил қўшинлари тўпланмоқда.

Газетанинг ёзишича, Исроил маъмурлари бу хил ҳаракатларни инглиз қўшинларини Иорданиядан олиб чиқиб кетиш тамом бўлган пайтга қаратиб ўтказмоқдалар. Улар шу билан «Иорданияда бирор ўзгариш юз берган тақдирда, Иордан дарёсининг ғарбий қирғоғи тўғрисидаги ўз ниятларининг жиддий ниятлар эканлигини намойиш қилиб кўрсатмоқчи бўладилар».

Газета Бирлашган Миллатлар Ташкилотига яқин турган доираларга асосланиб ёзадики, Англия Исроилнинг ана шу юқорида айтилган ҳаракатларини қўллаб-қувватлаб ва рағбатлантирибгина қолмай, балки Иордан дарёсининг ғарбий қирғоғидаги районни демилитаризация қилиш, кейинчалик бу районни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг назорати ва контроли остига олиш тўғрисида таклиф ҳам киритмоқчи бўлади.

ЛИВАНДА АҲВОЛ

БАЙРУТ, 30 октябрь. (ТАСС). «Алҳаёт» газетасининг хабарига қараганда, Ливандаги кризис даврида шу йил май ойидан октябрь ойигача Ливан ишчилари ва хизматчиларидан 25 минг киши ишсиз қолган. Байрут, Тароблис ва Сайда шаҳарларида ишсизлар сони айниқса кўп.

Газетанинг ёзишича, бу масала Ливан министрлар советида муҳокама қилинган ва ҳукумат ишсизликни тугатиш юзасидан бирқанча тадбирлар белгилаган.

Ливан ҳукумати олдида яна бир муҳим проблема — аҳоли қўлидаги қурол-яроғларни йиғиштириб олиш проблемаси туради.

Ливан қўзғолончилари ўзлари қурган баррикадаларни олиб ташлаганлари ва ҳарбийлаштирилган лагерларни ҳамда штабларни тугатганлари ҳолда, реакцион элементлар ва, жумладан, «халқ социал партияси» ҳукуматнинг тадбирларига қаршилик кўрсатмоқдалар ҳамда қуролли отрядларни сақлаб келмоқдалар. Кейинги кунларда «халқ социал партияси»нинг қуролли отрядлари ҳозиргача турган жойларини ўзгартириб, Байрут шаҳри атрофларида кичик группаларга бўлиниб жойлашадиган бўлдилар. Бу ерда айтишларига қараганда, мамлакатда «халқ социал партияси»нинг 3 мингдан кўпроқ қуролланган аъзоси бор. Шундан бир мингга яқини бир вақтларда Суриядан Ливанга қочиб келган.

ТАИЛАНДДА АҲВОЛ

ПЕКИН, 30 октябрь. (ТАСС). Синьхуа агентлиги билдиради: Бангкок газеталарининг босган хабарларига қараганда, Таиланд «революцион комитети» ҳузурида маъмурий кенгаш тузилган. Бу кенгаш янги конституция эълон қилингунча Таиланднинг ҳамма ички ва ташқи ишларини идора қилиш вазифасини ўз зиммасига олган.

Маъмурий кенгаш составига Таиланд қуролли кучларининг бош қўмондони Сарит Танарат, собиқ бош министр Таном Киттикачон, ҳарбий-ҳаво кучларининг бош қўмондони Наремкит Ваттанангкун ва ҳарбий-денгиз флотининг қўмондони Луанг Чамнан Аттаютлар кирган.

Таиланд «революцион комитети» ҳузурида «миллий экономиканинг гуллаб-яшнашини таъминлаш группаси» ҳам тузилган. Яқинда бу группа Таиландга қўшимча «иқтисодий ёрдам» беришни сўраб АҚШга мурожаат қилиш масаласини муҳокама қилган. Бу группа, Таиланднинг АҚШдаги элчиси Танат Коман Америка томони билан олиб бориладиган музокараларда Таиланднинг бош вакили бўлади, деб қарор қилган.

АҚШДА ЯНА ЯДРО ПОРТЛАТИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК, 30 октябрь. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг хабар беришича, бугун Невада штатида яна ядро портлатилган. Ядро қуроли ер сатҳидан 255 метр чуқурликда портлатилган. Портлаш кучи 20 минг тонна тринитротолуол портланиш кучига баравардир.

«Оққўрғон» совхозида «Борьба за хлопок» (Пахта учун кураш) деворий газетаси системали равишда чиқиб туради. Бунда илғорларнинг тажрибаси оммалаштирилади, қолоқлар танқид қилинади. Совхоз ишчилари деворий газетанинг ҳар бир сонини қизиқиб ўқийдилар. Суратда: совхоз «Борьба за хлопок» газетасининг навбатдаги сони.

Х. Борисов фотоси.

ШАХМАТ

Ўзбекистон командаси иккинчи ўринни олди

Сталинободда иттифоқчи республикалар ўртасида СССР команда биринчилиги учун ўтаётган шахмат мусобақаси тугалланди. Мусобақанинг сўнгги еттинчи турида Озарбайжон командаси 7,5:2,5 билан Туркманистон командасини ютди. Ўзбекистонликлар эса 6,5:3,5 ҳисоби билан Молдавия шахматчилари устидан ғалаба қозондилар.

Шундай қилиб мусобақада Озарбайжон командаси 70 имкониятдан 47 очко тўплаб, биринчи ўринни олди. Ўзбекистон командаси эса 45 очко билан иккинчи ўринни эгаллади. Қолган ўринларни Қозоғистон, Арманистон, Қирғизистон, Молдавия ва Туркманистон командалари бўлиб олдилар. Мусобақа якунлари Озарбайжон ва Ўзбекистон шахматчиларининг анча устун эканликларини кўрсатди. Мусобақа ғолиби Озарбайжон командаси ва ўз тахталарида энг яхши натижаларга эришган ўн шахматчига Бутуниттифоқ физкультура ва спорт комитетининг дипломлари топширилди.

Мусобақа республикаларда шахмат ўйини тобора ривожланаётганлигини кўрсатди.

Янги фильмлар кўрсатилади

Мамлакатимиз меҳнаткашлари КПСС XXI съезди ва Улуғ Октябрнинг 41 йиллигини муносиб совғалар билан кутиб олиш учун фидокорона меҳнат қилиб, юксак ватанпарварлик намуналарини кўрсатмоқдалар.

Республикамиз пойтахтидаги «Искра» кинотеатри коллективи съезд ва байрамни ишлаб чиқариш планларини ортиғи билан бажариш, аҳолига кино хизмати кўрсатишни янада яхшилаш учун курашиб, дуруст натижаларга эришди.

Кинотеатр коллективи янги фильмларни тез-тез намойиш қилиш, томошабинларга маданий хизматни яхшилаш, сеанслар орасидаги танаффусларни қисқартириш туфайли 10 ойлик ишлаб чиқариш планини муддатидан олдин 107,8 процент қилиб бажарди. Коллектив йиллик планни ҳам муддатидан олдин бажариш учун бутун куч ва воситаларни сафарбар қилмоқда.

Коллектив эришган бу ютуқда киномеханиклардан К. Корнева, М. Асташкина, ходимлардан М. Одилов, С. Бектошева, Т. Погорелова, Т. Раҳмонов ва бошқа ўртоқларнинг қўшган ҳиссаси каттадир.

Кинотеатрда байрамга тайёргарлик қизғин бормоқда. Шу кунларда бинони ҳар хил шиор ва плакатлар билан безатиш, ранг-баранг электр чироқлари ўрнатиш, Ҳурмат тахтаси ташкил қилиш, лекция, суҳбатлар уюштириш, сеанслар сонини кўпайтириш тадбирлари кўрилмоқда.

Байрамолди ва байрам кунларида томошабинларга янги бадиий фильмлар кўрсатилади. «Ўғлимиз—адвокат» деган Португалия фильми ва Ленинград киностудияси маҳсулоти — «Биринчи кун» фильмлари ана шулар жумласидандир.

М. ДЎСМАТОВ.

СУД ЗАЛИДАН

Одилона ҳукм

Ўртасарой районидаги шоликорлик станциясининг ходими А. А. Белов бир куни маст ҳолда станция идораси олдида ўзининг ов милтиғидан ўқ уза бошлайди. Шу атрофда яшовчи Э. Муҳаммедхонов, М. Сумаркова, К. Сальников ва С. Мирзабоевлар уйларидан чиқиб, уни отишдан тўхтатишмоқчи бўлишади. Лекин Белов уларга қараб ота бошлайди. Натижада Э. Муҳаммедхонов оғир ярадор бўлади ва касалхонада вафот этади. Сумаркова, Сальников ва Мирзабоевлар ҳам жароҳатланиб, касалхонада тузалиб чиқишади.

Яқинда Тошкент область судининг сайёр ҳайати қотил Беловнинг жиноий ишини очиқ суд мажлисида кўриб чиқди. Суд СССР Олий Совети Президиумининг «Қасддан одам ўлдиргани учун жиноий жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги Фармонига асосан қотил А. А. Беловни энг олий жазо — отиб ўлдиришга ҳукм қилди.

Телевизор экранида

1 НОЯБРДА

19.30. Болалар учун ўзбек тилида эшиттириш. «Болалар ёзувчилари—декадага» циклидан Қуддус Муҳаммадий ижодига бағишланган эшиттириш.

19.50. Киножурнал.

20.00. Радиоэшиттириш ва телевидение Комитети оркестри ва солистларининг концерти.

20.40. Сўнгги ахборот.

20.55. Бадиий фильм — «Олеко Дундич».

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 1, 2/XI да янги спектакль **Юрак ёнмоғи керак.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 1/XI да **Дилором.** Дирижёр — СССР халқ артисти **Мухтор Ашрафий**, 2/XI да **Улуғбек.**

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
1 ва 2 ноябрда
Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 41 йиллигига бағишланган
КАТТА КОНЦЕРТ
Концертда: эстрада солистлари **Жуманазар Бекжонов, Муҳаббат Мусаева, Ғулом Тожнаълоев**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Ҳалима Раҳимова,** фестивал лауреатлари **Клара Жалилова, Ботир Зокиров, Луиза Зокирова**лар қатнашади.
Концерт кеч соат 8 яримда бошланади. Касса кундуз соат 2 дан очилади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Оқ айиқлар»** аттракционининг давоми. Якшанба куни 3 марта томоша кўрсатилади (кундуз соат 1, 4 ва кеч 8 да).

«ИСКРА» (қишки) — кундуз ва кечқурун **Кўнгиллилар.**

«ИСКРА» — (ёзги) — **Капитан қизи.**

КАФАНОВ номли — **Кўнгиллилар.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз ва кечқурун **Нариги томонда.**

«ХИВА» — **Мексика серенадаси.**

«САЛЮТ» — **Олтин симфония.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — **Нариги томонда.**

«УДАРНИК» — **Нариги томонда.**

Олмазор кўча, 118- уйда турувчи **Абдухалил Ғафурович Каримов**нинг, Фурқат кўчаси, 28- уйда турувчи Фируза Хайруллевна Валитовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 4- участка халқ судида кўрилади.

ФАН ОЛАМИДА

Кобальт ва унинг халқ хўжалигидаги аҳамияти

Кобальт металл бўлиб, ер қобиғида кенг тарқалган элементлардан ҳисобланади.

Кобальт биринчи марта 1735 йилда француз олими Бранд томонидан соф элемент ҳолида топилган бўлишига қарамасдан, уни эрамиздан бир неча аср илгари Миср, Ассурия ва бошқа жойларда шишасозлик, чиннисозлик ишларида бошқа элементлар билан биргаликда бўёқ сифатида фойдаланганлар.

Ҳозир эса бу металл янги элементлар оиласига мансуб бўлиб, халқ хўжалигининг турли соҳаларида фойдаланилади. Масалан, мустаҳкам занг олмайдиган ва бошқа фазилатларга эга бўлган кобальт қотишмалари — стеллитлар оғир саноатда кенг қўлланилади. Химия саноатида эса кобальт бўёқлари бошланғич рангларини узоқ вақт сақлаш жиҳатидан биринчи ўринда туради, кобальт ва унинг тузлари баъзи бир процессларни тезлатиш учун (катализатор сифатида) хизмат қилади.

Кобальт бирикмалари ўсимлик ва ҳайвонот дунёсида кислород, водород, азот, фосфор, мис каби элементлар билан биргаликда учраб, тирик организмнинг нормал ҳаёт кечиришида катта роль ўйнайди.

Ҳайвонат дунёсида ва шу жумладан одам организмида кобальт элементи борлигини биринчи марта рус олими В. И. Вернадский 1922 йилда исботлаган. Кейинги 30 — 35 йил ичидаги тадқиқотлар, кобальт, ҳақиқатан ҳам ҳаёт учун энг керакли микробиоэлементлардан бўлиб, ўсимлик ва ҳайвонлар организмларида модда алмашиниши каби муҳим процессларда актив иштирок этишини исботлади.

Қишлоқ хўжалигида кобальт юзасидан олиб борилган илмий-текшириш ишлари олимларнинг агар тупроқда кобальт тузлари етарли бўлмаса, қишлоқ хўжалик экинлари камҳосил ва сифатсиз бўлади, деб хулоса чиқаришларига сабаб бўлди. Бундай маҳсулот билан озиқланган ҳайвонлар эса «акобальтизм» (организмда кобальт элементларининг етишмаслиги) деб аталган касалликка дучор бўладилар. Акобальтизм билан оғриган ҳайвонларда қон камлиги, иштаҳасизлик, дармонсизлик, кун сайин озиш ва бошқа аломатлар рўй беради. Буларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ишига катта зарар келтиради. Шунинг учун олимлар тупроқда кобальт элементи кам бўлган районларни текшириб, уларни сунъий равишда кобальт тузлари билан ўғитлашни тавсия қиладилар. Бу ҳолдаги ўғитлаш ўсимлик ҳосилини оширади ва қишлоқ хўжалик ҳайвонларини соғломлаштиришга кўп ёрдам беради.

Ҳайвонларда учрайдиган «акобальтизм» касаллигини текширган А. Виноградов, Я. Берзин, В. Чебаевская сингари совет олимлари бу ҳайвонларнинг қонида нафас олиш учун керак бўлган асосий қон элементларидан — гемоглабин проценти пасайиб қолади, деган хулосага келдилар.

Қон гемоглабинини нормал ҳолга келтириш учун ишлатилган дорилардан энг фойдалиси витамин B_{12} 1948 йилда инглиз олими Смит томонидан қорамол жигарида топилган бўлиб, ҳозиргача бу дорини ишлаб чиқариш анча қийин. Витамин B_{12} нинг химиявий составини аниқлаш натижасида унинг молекуласида кўмир, фосфор, азот, кислород, водородлардан ташқари 4.5 процент кобальт элементи борлиги аниқланди. Қўшимча текширишлар эса қон элементларида гемоглабин ҳосил қилишда кобальтнинг бошқа элементларидан устин эканлигини кўрсатди. Шундан сўнг СССР ва чет эл олимлари витамин B_{12}нинг вазифасини ўтайдиган ва синтез қилиниши унча қийин бўлмаган янги препарат топишга киришдилар. Бу соҳада совет олимлари томонидан кўп ишлар қилинди. Масалан, ҳайвонлар «акобальтизми»ни даволаш учун уларнинг овқат рационига кобальт тузларидан хлорит кобальт қўшишни тавсия қилдилар. Ҳозир эса бу дори таблетка ҳолатида СССР да ишлаб чиқарилади ва кўпчилик ветеринария шифохоналарида «акобальтизм»га йўлиққан ҳайвонларни даволаш учун ишлатилади.

Хлорит кобальтнинг тўғридан-тўғри одам учун клиник шароитда ишлатилиши қондаги гемоглабин миқдорини ошириш билан бир қаторда кўнгил айниш, ич суриш каби ҳолатларни вужудга келтиради. Бу эса яна илмий қидирув ишларини давом эттиришни тақоза қилди.

Кейинги 10 йил ичида бу масала юзасидан совет олимларидан доцент Маннон Азизов яхши натижаларга эришди. Азизов синтез йўли билан ўз таркибида кобальт моддалари бўлган «коамид» деган янги препарат яратди. Коамид гемоглабини кам бўлган беморларни даволашда яхши натижалар берган. Бу янги препарат кўпчилик совет клиникаларида текшириб кўрилди ва ҳозир кенг қўлланилмоқда. Кейинги йилларда олиб борилган клиник текширув натижаларига қараганда бу дори баъзи бир кам қон касалларни даволашда витамин B_{12}дан устунлик қилади.

Медицинада юқорида кўрсатилган кобальт бирикмаларидан ташқари яна радиоактив кобальтнинг аҳамияти катта. Бу элемент радиоактив нур чиқариш хусусиятига эга бўлганлиги учун ҳозирги замон медицинасида кишиларнинг сийдик қопчаси, кўкрак бези, лабларда учрайдиган рак касалликларини даволашда зўр муваффақиятлар билан қўлланилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, ҳозирги вақтда кобальт ва унинг бирикмалари халқ хўжалигида, медицинада кенг ишлатилмоқда. Бу элементнинг келгусида янада кенгроқ қўлланилишига шубҳа йўқ.

Латиф ИКРОМОВ,
Москва Фармацевтика институтининг аспиранти.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140, Пропаганда бўлими — 34808, 136, Совет қурилиши бўлими 136, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва санъат бўлими — 29040, 135, Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135 Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156, Маҳаллий ахборот бўлими — 132, Секретариат — 29040, Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 05555. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Б-602.